

JAARVERSLAG

2016

van

STICHTING PENSIOENFONDS

TBI (in liquidatie)

Inhoudsopgave

Jaarverslag

Kerncijfers	4
Verslag van het bestuur	5
Liquidatiebesluit	5
Profiel van het fonds	5
Organisatie	6
Financieel beleid van het fonds	8
Goed pensioenfondsbestuur	11
Financiële paragraaf	15
Beleggingenparagraaf	21
Pensioenparagraaf	25
Actuariële paragraaf	28
Risicoparagraaf	29
Toekomstparagraaf	30
Samenvatting van het verslag van de visitatiecommissie	31
Verslag van het verantwoordingsorgaan	32
Jaarrekening	34
Balans per 31 december 2016	35
Staat van baten en lasten over 2016	37
Bestemming van het saldo van baten en lasten	38
Algemene toelichting	39
Toelichting op de balans en staat van baten en lasten	44
Overige gegevens	68
Diversen	69
Actuariële verklaring	70
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	72
Bijlagen	77
Overzicht verzekerden	78
Demografie	78
Overzicht aangesloten ondernemingen per 1 januari 2016	79

Kerncijfers

<i>Bedragen x 1.000 euro</i>	2016	2015	2014	2013	2012
Aantal verzekerden					
Actieve deelnemers	466	429	442	458	523
Gewezen deelnemers	269	271	261	265	267
Pensioengerechtigden	521	506	496	465	436
	<u>1.256</u>	<u>1.206</u>	<u>1.199</u>	<u>1.188</u>	<u>1.226</u>
Reglementvariabelen					
Toeslagen actieven per 1 januari in %	1,00	1,10	1,60	1,40	2,60
Toeslagen inactieven per 1 januari in %	0,70	1,10	1,60	1,00	0,00
Premiebat en pensioenuitkeringen					
Feitelijk te ontvangen premie	2.559	2.755	3.931	4.206	4.032
Gedempte premie	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Kostendekkende premie [^]	2.523	2.361	3.034	3.250	3.194
Pensioenuitvoeringskosten	379	228	253	193	172
Pensioenuitkeringen					
- Ouderdomspensioen	7.292	7.528	7.035	6.711	6.128
- Partnerpensioen	963	1.008	988	894	894
- Wezenpensioen	8	8	7	19	24
- Afkopen	5	7	1	29	12
	<u>8.268</u>	<u>8.551</u>	<u>8.031</u>	<u>7.653</u>	<u>7.058</u>
Beleggingsportefeuille					
Aandelen	63.183	60.579	63.949	59.605	56.595
Vastrentende waarden	147.224	142.259	141.564	112.620	106.258
Annuïteitenlening	3.963	3.963	3.963	3.963	3.963
Overige beleggingen	117	145	84	54	765
Vermogenssituatie en solvabiliteit					
Pensioenvermogen*	239.964	227.444	210.644	184.817	189.028
Pensioenverplichtingen*	215.498	210.971	195.200	172.029	175.339
Beleidsdekkingsgraad in %*	108,3	107,5	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Aanwezige dekkingsgraad in %*	111,4	107,8	107,9	107,4	107,8
Vereiste dekkingsgraad in %	100,1	100,1	100,1	100,1	100,1
Minimaal vereiste dekkingsgraad in %	100,1	100,1	100,1	100,1	100,1
Beleggingsperformance					
Beleggingsrendement in % - depot I **	8,7	3,0	23,8	4,7	14,9
Beleggingsrendement in % - depot M&R **	11,3	-2,3	36,4	-6,1	0,9
Beleggingsrendement in % - depot II **	5,7	3,1	12,1	5,6	12,8
Beleggingsrendement in % - totaal	8,6	2,7	23,7	4,5	14,7

2016	De gegevens met betrekking tot 2016 hebben betrekking op de situatie op het moment vóór de collectieve overdracht naar NN.
Ad ^	De kostendekkende premie is vanaf boekjaar 2012 bepaald op basis van de aan de herverzekeraar verschuldigde pensioenpremies (rekening houdend met de pensioenuitvoeringskosten en een solvabiliteitsopslag). De kostendekkende premie tot en met 2011 werd bepaald op basis van de geldende rentetermijnstructuur. Met ingang van 2015 dient in de premietoets tevens rekening te worden gehouden met de premies voor risico deelnemers; de vergelijkende cijfers zijn hier niet op aangepast.
Ad *	De definitie van de dekkingsgraad is per ultimo 2015 gewijzigd. Deze wordt bepaald door het pensioenvermogen (inclusief de voorziening voor risico deelnemers) te delen door de technische voorzieningen (inclusief de voorziening voor risico deelnemers). Bij de berekening van de dekkingsgraad tot en met 2014 werd de voorziening voor risico deelnemers buiten beschouwing gelaten. De beleidsdekkingsgraad ultimo boekjaar betreft het voortschrijdende gemiddelde van de dekkingsgraad van de afgelopen vier kwartalen. De in de kerncijfers getoonde pensioenverplichtingen en het pensioenvermogen zijn voor 2015 bepaald inclusief de voorziening voor risico deelnemers.
Ad **	Depot I heeft betrekking op de opgebouwde pensioenaanspraken en -rechten tot en met 2011; depot M&R heeft betrekking op de opgebouwde pensioenaanspraken en -rechten vanaf 2012. In depot II zijn de vrije middelen van het fonds ondergebracht.

Verslag van het bestuur

(Bedragen x 1.000)

Liquidatiebesluit

Het bestuur heeft op 4 juni 2015 het besluit genomen de verplichtingen van het fonds aan het eind van de lopende herverzekeringsovereenkomsten (31 december 2016) over te dragen naar een andere uitvoerder en aansluitend de stichting op te heffen. Als gevolg van dit genomen liquidatiebesluit voert het pensioenfonds vanaf deze datum de naam 'Stichting Pensioenfonds TBI (in liquidatie)'. De op dat moment zittende bestuursleden zullen allen vanaf deze datum optreden als vereffenaars. Dit is op 3 april 2017 gemeld bij de Kamer van Koophandel.

Profiel van het fonds

Stichting Pensioenfonds TBI (in liquidatie), statutair gevestigd te Rotterdam aan het adres Wilhelminaplein 37, is opgericht op 18 februari 1983. De laatste statutenwijziging dateert van 14 juli 2014. Het fonds is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 41128035.

Het fonds is een ondernemingspensioenfonds en is aangesloten bij de Pensioenfederatie.

Het fonds heeft tot doel uitvoering te geven aan de van toepassing zijnde (excedent) pensioenreglementen, zoals deze gelden voor TBI Holdings B.V. en de aangesloten ondernemingen. Het fonds voert de regelingen uit voor 1.256 rechthebbenden (actieve deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden) en heeft een belegd vermogen van circa € 214.487 (uitgaande van het moment vóór collectieve overdracht). Voor een specificatie van de aangesloten ondernemingen wordt verwezen naar de bijlage.

Het fonds voerde in 2016 de volgende pensioenregelingen uit:

- CDC-pensioenregeling: collectief beschikbare premieregeling op basis van voorwaardelijk geïndexeerd middelloon voor een gesloten groep deelnemers;
- Individuele beschikbare premieregeling: excedentregeling voor deelnemers met een salaris boven het maximum salaris van het Bedrijfstakpensioenfonds voor de Bouwnijverheid of het maximum salaris van de ondernemingspensioenregeling waarin de deelnemer pensioen opbouwt, tevens basisregeling voor het holdingpersoneel dat vanaf 1 januari 2015 in dienst getreden is;
- Regeling aanvullend netto partner- en wezenpensioen: pensioenregeling die in een extra partner- en wezenpensioen voorziet voor werknemers die meer dan € 101.519 (2016) verdienden en in dienst waren op 31 december 2014;
- Prepensioenregeling: een netto prepensioenregeling op basis van eindloon voor een gesloten groep deelnemers.

Het overlijdensrisico en arbeidsongeschiktheidsrisico voor de actieve deelnemers is herverzekerd bij Nationale-Nederlanden Levensverzekering Maatschappij N.V.

Organisatie

Bestuur

Bij een ondernemingspensioenfonds telt het bestuur ten minste evenveel vertegenwoordigers van werknemers en pensioengerechtigden als van de werkgever. Het aantal vertegenwoordigers van de pensioengerechtigden is daarbij in beginsel niet groter dan het aantal vertegenwoordigers van de werknemers. De benoeming van de werknemersvertegenwoordigers vindt plaats na verkiezing door en uit de deelnemers. De vertegenwoordigers van de pensioengerechtigden worden gekozen door en uit de groep van pensioengerechtigden. De werkgeversvertegenwoordigers worden voor onbepaalde tijd benoemd door de Raad van Bestuur van TBI Holdings B.V.

Stichting Pensioenfonds TBI (in liquidatie) kent een bestuur dat uit zes (6) leden bestaat. De samenstelling van het bestuur is als volgt:

Naam	Functie	Vertegenwoordiging	Lid sinds	Einde zittingsduur
Dhr. W. Poldervaart MIM (1950)	Voorzitter	Werkgever	November 2004	Onbepaald
Mw. drs E.H.P.W. van der Kellen-Laeven AAG (1979)	Secretaris	Werkgever	Oktober 2016	Onbepaald
Dhr. A. de Hoog (1959)	Lid ¹⁾	Werkgever	Maart 2007	Onbepaald
Dhr. Ing. F.W. van Meerkerk (1943)	Lid	Pensioengerechtigden	Februari 2008	Eind 2015
Dhr. R. Lems (1958)	Lid	Werknemers	November 2003	Eind 2015
Dhr. R. van Breemen (1960)	Lid	Werknemers	November 2008	Eind 2016

Ad 1) Vanaf 2015 plaatsvervangend voorzitter

Mw. drs. J. Kooman AAG heeft, in verband met haar vertrek bij TBI Holdings B.V., haar rol als secretaris van het fonds per juni 2016 opgegeven. Deze positie is per oktober 2016 overgenomen door mw. drs. E.H.P.W. van der Kellen-Laeven AAG.

Voor de heren Lems en Van Meerkerk geldt dat voor beiden de zittingstermijn eind 2015 is beëindigd. In de bestuursvergadering van 14 september 2015 heeft het bestuur besloten om artikel 20 lid 5 van de statuten in werking te laten treden. Volgens dit artikel zal het bestuur, indien er een vacature ontstaat gedurende de tijd dat het fonds in liquidatie verkeert, zelf in de vacature voorzien. Beide heren hebben het bestuur desgevraagd laten weten bereid te zijn hun functie als bestuurslid voort te zetten.

Daarnaast geldt voor de heer R. van Breemen dat zijn zittingstermijn eind 2016 is beëindigd. In de vergadering van 7 juni 2017 heeft het bestuur besloten om wederom artikel 20 lid 5 van de statuten in werking te laten treden.

Het bestuur hecht aan continuïteit in de periode van liquidatie en kiest er daarom voor de resterende tijd in ongewijzigde samenstelling verder te gaan.

De samenstelling van het bestuur ultimo boekjaar is een weerspiegeling van het huidige deelnemersbestand. De samenstelling van het bestuur voldoet niet geheel aan de eisen van de Code Pensioenfonds. Gezien de aankomende liquidatie en de wens van DNB om het huidige bestuur zoveel mogelijk in stand te houden tot het moment van liquidatie zal het bestuur ook geen inspanning verrichten om in de resterende tijd van het fonds te voldoen aan de code.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het beleid van het fonds. Het bestuur van het fonds heeft de dagelijkse uitvoering van de werkzaamheden uitbesteed aan een aantal externe partijen.

Nationale-Nederlanden Levensverzekering Maatschappij N.V. (Nationale-Nederlanden) voert de deelnemers- en uitkeringenadministratie uit, Administratiekantoor AODS (AODS) verzorgt het jaarverslag en NN Investment Partners (NNIP) is de vermogensbeheerder.

Sprenkels & Verschuren, Actuarissen & Consultants (S&V) adviseert het bestuur. De certificerend actuaaris is werkzaam bij Edmond Halley B.V. Met de instellingen zijn ter zake overeenkomsten afgesloten.

Uitgangspunt is dat het bestuur, conform de eisen van de pensioenwet, verantwoordelijk blijft voor de juiste uitvoering van de uitbestede taken.

Dagelijks bestuur

Het dagelijks bestuur van het fonds wordt gevormd door de voorzitter en de secretaris. Het bestuur heeft uitsluitend bevoegdheden conform de statuten en reglementen van het fonds, overeenkomstig de vastlegging in de actuariële en bedrijfstechnische nota (ABTN). Het dagelijks bestuur werd in 2016 gevormd door de heer A. de Hoog als plaatsvervangend voorzitter en deels door mevrouw drs. J. Kooman AAG (tot juni 2016) en deels door mevrouw drs. E.H.P.W. van der Kellen-Laeven AAG (vanaf oktober 2016) als secretaris.

Verantwoordingsorgaan

Het bestuur legt verantwoording af aan het verantwoordingsorgaan over het beleid en de wijze waarop het beleid is uitgevoerd. In het verantwoordingsorgaan hebben zitting de heren ir. G.J. Woudenberg (1948, oud-voorzitter Raad van Bestuur van TBI Holdings B.V. en oud-voorzitter van het fonds) namens de werkgever, ing. H. van Keulen (1959, directeur TBI Bouw B.V.) namens de deelnemers en J. Romijn (1942, gepensioneerd directeur van Attema B.V. en oud-bestuurslid van het fonds) namens de pensioengerechtigden. In het reglement verantwoordingsorgaan worden de rechten en bevoegdheden van het verantwoordingsorgaan beschreven.

Intern toezicht

Het intern toezicht is vormgegeven door middel van visitatie. Het bestuur geeft de visitatiecommissie ieder jaar de opdracht het functioneren van (het bestuur van) het fonds kritisch te bezien, waarbij in ieder geval de volgende zaken aan de orde komen:

- het beoordelen van beleids- en bestuursprocedures, bestuursprocessen en de checks en balances binnen het fonds;
- het beoordelen van de wijze waarop het fonds wordt aangestuurd;
- het beoordelen van de wijze waarop door het bestuur wordt omgegaan met de risico's op de langere termijn.

De heren W. Wittebol en E.J.M. Missotten zijn eerder betrokken geweest bij visitatie van het pensioenfonds. Ze hebben, tezamen met de heer P. van Meel, in 2017 de (slot)visitatie verricht. De visitatie is afgerond door middel van een rapportage en het bespreken van de bevindingen van de visitatiecommissie met het bestuur op 20 april 2017.

Deelnemersvergadering

De deelnemers en pensioengerechtigden worden schriftelijk uitgenodigd voor de deelnemersvergadering die eenmaal per jaar wordt gehouden. Bij belangrijke wijzigingen, zoals omschreven in de ABTN en statuten, legt het bestuur zijn besluiten voor aan de deelnemers.

De deelnemersvergadering heeft op 29 november 2016 plaatsgevonden.

Financieel beleid van het fonds

Algemeen

Het financiële beleid heeft als belangrijkste doelstelling de financiële positie van het fonds te kunnen beïnvloeden. Daartoe staan de volgende (hierna toegelichte) sturingsmiddelen ter beschikking: herverzekeringsbeleid, beleggingsbeleid, toeslagbeleid en premiebeleid.

Herverzekeringsbeleid

De aanspraken uit de regelingen die het fonds uitvoert, zijn volledig herverzekerd bij Nationale-Nederlanden. Hiertoe is een pensioenverzekeringsovereenkomst van kracht die geldt voor de periode 1 januari 2012 tot en met 31 december 2016. De verzekering van de verplichtingen, voortvloeiend uit de volgens de pensioenregelingen gedane toezeggingen, geschiedt op basis van jaarlijkse affinanciering.

De overeenkomst met de verzekeraar is een garantiecontract. Dit houdt in dat de uitkering van de opgebouwde en gefinancierde pensioenaanspraken door de verzekeraar wordt gegarandeerd. Ook betekent dit dat als bij verlenging van de overeenkomst voor de toekomst zwaardere grondslagen worden toegepast, bijvoorbeeld vanwege toegenomen levensverwachtingen, de daaruit voortvloeiende verhoging van de Voorziening Pensioen Verplichtingen (VPV) voor rekening komt van de verzekeraar.

Beleggingsbeleid

Het bestuur kan het beleggingsbeleid slechts in beperkte mate beïnvloeden, omdat het fonds een garantiecontract heeft. De verzekeraar staat garant voor de uitkeringen nu en in de toekomst. Daarom stelt de verzekeraar een aantal voorwaarden ten aanzien van het beleggingsbeleid, bijvoorbeeld over duration matching en over het maximale percentage zakelijke waarden in de portefeuille.

Binnen deze voorwaarden heeft het bestuur keuzevrijheid. Het beleggingsbeleid, in het bijzonder de netto beleggingsrendementen, zijn van wezenlijk belang; ze dienen namelijk overrente te creëren, waardoor toeslagen voor de inactieve deelnemers mogelijk worden. Binnen het pensioenfonds zijn drie verschillende beleggingsmixen van toepassing.

Gesepareerd depot middelen tot 2012

De strategische beleggingsmix voor het gesepareerde depot voor de VPV tot 2012 bestaat voor 70 procent uit vastrentende waarden en voor 30 procent uit zakelijke waarden. Binnen de vastrentende waarden wordt in zowel staats- als bedrijfsobligaties belegd. De duration van de vastrentende portefeuille is gelijk aan de duration van de VPV. De aandelen zijn wereldwijd belegd.

Gesepareerd depot middelen vanaf 2012

Voor de middelen vanaf 2012 heeft het bestuur gekozen voor een defensievere beleggingsmix. Nationale-Nederlanden vraagt een zodanig veel lagere risicovergoeding bij een defensievere beleggingsmix, dat het bestuur het niet waarschijnlijk acht met een offensievere beleggingsmix een hoger netto rendement te behalen. In de gekozen beleggingsmix wordt het renterisico volledig afgedekt en wordt 15 procent van het vermogen belegd als zogenaamde "return"-portefeuille. Deze bevat onder andere aandelen, grondstoffen, onroerend goed en meer risicovolle obligaties.

Vrij vermogen

Voor het deel van de middelen van het fonds waar geen pensioenverplichtingen tegenover staan, heeft het bestuur meer beleggingsvrijheid. Deze middelen zijn ondergebracht in een apart depot. De beleggingsmix is qua verdeling over vastrentende waarden en aandelen gelijk aan die van het gesepareerde depot voor de middelen tot 2012, te weten 70 procent vastrentende waarden en 30 procent aandelen. Binnen de vastrentende waarden en aandelen is de verdeling anders. Zo wordt er bijvoorbeeld meer belegd in obligaties in opkomende landen en high yield obligaties. Ook is er binnen de vastrentende waarden in het vrije vermogen depot geen sprake van duration matching. Dit enerzijds omdat er geen (langlopende) verplichtingen tegenover staan en anderzijds omdat het bestuur geen daling van de rente verwacht.

Het bestuur onderzoekt jaarlijks of aanpassing van de beleggingsmix gewenst is, onder andere op basis van analyses en verwachtingen van NNIP. In 2016 was de conclusie dat het bestuur geen aanleiding zag de beleggingsmix aan te passen.

Toeslagbeleid

Het uitgangspunt bij het toeslagbeleid is een evenwichtige verdeling van de beschikbare middelen. Hieronder wordt het beleid voor zowel de actieve deelnemers als de gewezen deelnemers en pensioengerechtigden beschreven.

Actieve deelnemers

Op de reeds opgebouwde pensioenaanspraken van actieve deelnemers kan jaarlijks per 1 januari een toeslag worden verleend. Het uitgangspunt voor de hoogte van deze voorwaardelijke toeslagverlening is de ontwikkeling van de loonindex bij TBI Holdings B.V. Voor deze voorwaardelijke toeslagverlening is geen reserve gevormd. Een eventuele toeslagverlening wordt in de eerste plaats gefinancierd uit het overschot in de CDC-premie. Indien dat onvoldoende is, wordt in beginsel het toeslagdepot aangesproken. Daarnaast bestaat nog de mogelijkheid om, indien het toeslagdepot ook niet toereikend is, de algemene reserve te gebruiken als financieringsbron. Het bestuur beslist evenwel jaarlijks in hoeverre de pensioenaanspraken worden aangepast.

Gewezen deelnemers en pensioengerechtigden

Op de pensioenrechten van alle pensioengerechtigden en op de pensioenaanspraken van alle gewezen deelnemers kan jaarlijks per 1 januari een toeslag worden verleend. Het uitgangspunt voor de hoogte van deze voorwaardelijke toeslagverlening is de stijging van het consumentenprijsindexcijfer alle huishoudens, zoals officieel wordt gepubliceerd door het Centraal Bureau voor de Statistiek (periode oktober-oktober). De toeslagverlening wordt in beginsel gefinancierd uit overrente uit hoofde van het huidige en vorige garantiecontract. Indien de overrente onvoldoende is om de prijsindex te verlenen, kan het rendement op de algemene reserve worden gebruikt. Daarnaast bestaat nog de mogelijkheid om, indien het rendement op de algemene reserve ook niet toereikend is, ook de algemene reserve te gebruiken als financieringsbron. Het bestuur beslist evenwel jaarlijks in hoeverre de pensioenaanspraken en -rechten worden aangepast.

Het toeslagbeleid voor zowel actieve deelnemers als gewezen deelnemers en pensioengerechtigden van het fonds is voorwaardelijk. Dat houdt in dat er alleen een toeslag kan worden verleend wanneer er voldoende financiële ruimte aanwezig is.

Premiebeleid

Voor de CDC-regeling geldt een collectief toegezegde bijdrage (CDC-premie) van 36,4 procent van de pensioengrondslagsom. Hiervan komt 29,0 procent voor rekening van de werkgever en 7,4 procent voor rekening van de werknemer. De collectief toegezegde bijdrage wordt door het bestuur in principe eens in de vijf jaar vastgesteld, synchroon lopend met de contractperiode. In 2015 is de CDC-premie echter gedurende de contractperiode gewijzigd in verband met de gewijzigde pensioenregeling. Bij de vaststelling van de hoogte van de totale pensioenpremie is het uitgangspunt dat de hoogte van de totale pensioenpremie, over de periode waarover deze wordt vastgesteld, ten minste gelijk zal zijn aan de kostendeekkende premie over die periode. Op het moment van vaststellen wordt met het aanwezige toeslagdepot rekening gehouden.

De collectief toegezegde bijdrage bevat een opslag voor garantiekosten, voor premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid en voor excasso- en administratiekosten voor de toekomstige opbouw. Tevens worden overige kosten, zoals adviseurs- en accountantskosten, en eventuele kosten bij waardeoverdrachten uit de premie gefinancierd. Het restant in de CDC-premie is beschikbaar als marge voor toeslagverlening op de pensioenaanspraken van de actieve deelnemers. Indien deze marge hoger is dan het voor de toeslagverlening benodigde bedrag, wordt het meerdere aan het toeslagdepot toegevoegd.

Jaarlijks stelt het bestuur vast of de totale pensioenpremie voldoende is om de totale kosten van de onvoorwaardelijke onderdelen van de pensioenregeling te dekken. Indien in enig jaar de totale pensioenpremie niet voldoende is om de in te kopen pensioenaanspraken te financieren, dan zal:

- het toeslagdepot worden aanwend;
- indien ook het toeslagdepot niet voldoende middelen bevat om tezamen met de pensioenpremie de in te kopen pensioenaanspraken te financieren, dan zal een beperking plaatsvinden op de in dat jaar in te kopen pensioenaanspraken, zodanig dat het toeslagdepot niet negatief wordt.

Goed pensioenfondsbestuur

Integere bedrijfsvoering

Wettelijk is geregeld dat een pensioenfonds maatregelen dient te treffen die goed pensioenfondsbestuur waarborgen. Met de invoering van de pensioenwet per 1 januari 2007 zijn de STAR-principes voor pension fund governance (PFG) verankerd in het wettelijke kader. De 32 principes betreffen de onderdelen: zorgvuldig bestuur, transparantie, openheid en communicatie, deskundigheid, verantwoording en intern toezicht. Vanaf 1 januari 2014 is daar de Code Pensioenfonds bijgekomen. Deze ziet vooral op open normen ten aanzien van het handelen van de organen van het pensioenfonds. De Code heeft een wettelijke basis, maar is geen dwingend recht. Pensioenfonds mogen daarom naleven volgens het 'pas-toe-of-leg-uit'-beginsel. Hoe het pensioenfonds de normen toepast, hangt mede af van de activiteiten en overige specifieke kenmerken van het fonds. Een belangrijk aspect daarbij is dat de regeling volledig met een garantiecontract bij Nationale-Nederlanden is verzekerd.

Het bestuur richt de organisatie van het fonds zodanig in dat deze een beheerste en integere bedrijfsvoering waarborgt. Binnen het fonds is hier onder meer op de volgende wijze uitvoering aan gegeven:

- medezeggenschap pensioengerechtigden door bestuursdeelname;
- oprichting van een verantwoordingsorgaan waarin de deelnemers, de pensioengerechtigden en de werkgever een zetel bemensen;
- inrichting van het interne toezicht door middel van een visitatiecommissie, bestaande uit externe deskundigen;
- opstellen van een deskundigheidsplan (geschiktheidsplan) ter bevordering en handhaving van het deskundigheidsniveau van het bestuur;
- vastleggen van een gedragscode ter voorkoming van belangenverstremming;
- opstellen van een klachten- en geschillenprocedure;
- herverzekering van de financiële risico's door middel van een garantiecontract;
- uitbesteding van de pensioenuitvoering op basis van een uitvoeringsovereenkomst en Service Level Agreement (SLA);
- communicatiebeleid, waarbij belanghebbenden op begrijpelijke wijze over de inhoud van de pensioenregeling, veranderingen en actuele ontwikkelingen worden geïnformeerd.

Verantwoordingsorgaan en intern toezicht

Voor het afleggen van verantwoording moet met ingang van 2008 bij pensioenfonds een verantwoordingsorgaan zijn ingesteld. Aan dit orgaan wordt door het bestuur verantwoording afgelegd over het beleid en de wijze waarop het is uitgevoerd. In het verantwoordingsorgaan zijn de deelnemers, pensioengerechtigden en de werkgever vertegenwoordigd. De zetels zijn gelijk verdeeld over deze geledingen. Het bestuur heeft besloten elk van de geledingen in te vullen door middel van één zetel. Er is een reglement verantwoordingsorgaan, waarin de rechten en bevoegdheden van het verantwoordingsorgaan worden beschreven. Op grond van de Wet Versterking Bestuur Pensioenfonds heeft het verantwoordingsorgaan meer adviesrechten gekregen. Het reglement verantwoordingsorgaan is daarop aangepast.

Voor de inrichting van het interne toezicht heeft het bestuur van het fonds gekozen voor een visitatiecommissie. De taken en bevoegdheden van de visitatiecommissie worden beschreven in de statuten van het fonds, die in 2014 laatstelijk zijn gewijzigd. Op grond van de Wet Versterking Bestuur Pensioenfonds is de frequentie van de visitatie vanaf 2015 verhoogd van eens in de drie jaar naar ieder jaar.

Deskundigheidsbevordering

In 2011 heeft het bestuur een deskundigheidsplan opgesteld. Ter zake de deskundigheidsbevordering is het bestuur daarbij uitgegaan van de eisen die zijn vastgelegd in het plan van aanpak deskundigheidsbevordering, zoals opgesteld door de pensioenkoopels. In het plan is vastgelegd aan welke deskundigheids-eisen de bestuursleden individueel én het bestuur als geheel moeten voldoen. De aandachtsgebieden zijn als volgt geformuleerd:

1. Het besturen van een organisatie;
2. Relevante wet- en regelgeving;
3. Pensioenregelingen en pensioensoorten;
4. Financieel technische en actuariële aspecten;
5. Administratieve organisatie en interne controle;
6. Uitbesteden van werkzaamheden;
7. Communicatie.

In 2012 is het deskundigheidsplan geactualiseerd, onder andere naar aanleiding van het inwerking treden van de “Beleidsregel geschiktheid 2012” (opgesteld door DNB), die de “Beleidsregel deskundigheid 2011” verving. Het deskundigheidsplan heet sindsdien geschiktheidsplan. Geschiktheid wordt bepaald op basis van kennis, vaardigheden en professioneel gedrag.

Het bestuur actualiseert het geschiktheidsplan periodiek. Bovendien wordt ten minste eenmaal per jaar in de bestuursvergadering besproken welke maatregelen nodig zijn ter bevordering en handhaving van de aanwezige deskundigheid / geschiktheid. Dit is in 2015 tijdens de studiedag op 14 september 2015 gebeurd. Vervolgens is tijdens de bestuursvergadering van 13 oktober 2015 het geschiktheidsplan opnieuw vastgesteld.

- Gedurende 2015 is door het bestuur het voornemen tot liquidatie genomen. Dit is ook voorgelegd aan de deelnemers tijdens de deelnemersvergadering eind 2015. De deelnemers zijn akkoord gegaan met deze liquidatie. Boekjaar 2016 heeft daarom met name in het teken gestaan van voorbereidingen van deze liquidatie. Er is bijvoorbeeld veelvuldig overleg geweest met Nationale-Nederlanden inzake de collectieve waardeoverdracht alsook met DNB voor goedkeuring van deze waardeoverdracht. Ten behoeve van deskundigheid is daarom de focus geweest op de liquidatie en daarin te nemen noodzakelijke stappen en informatieplicht richting deelnemers. Dit heeft gedurende het proces plaatsgevonden. Het verhogen van de deskundigheid voor een “going concern” situatie was derhalve niet zozeer van toepassing.
- De deskundigheid van mevrouw van der Kellen-Laeven is tevens door DNB getoetst bij goedkeuring van haar aanstelling.

Zelfevaluatie bestuur

In het eerste kwartaal van 2015 heeft de zelfevaluatie over 2014 plaatsgevonden. In 2016 heeft de zelfevaluatie niet afzonderlijk plaatsgevonden. Dit gezien de situatie van het pensioenfonds. De betrokkenheid en tijdsbesteding zijn aanzienlijk toegenomen als gevolg van de wens tot liquidatie van het pensioenfonds en het uitvoering geven daaraan.

Naleving wet- en regelgeving

Het bestuur is niet bekend met overtredingen van wet- en regelgeving.

Gedragscode

Het fonds kent een gedragscode ter voorkoming van belangenconflicten. De gedragscode draagt mede bij tot het integer functioneren van het fonds ten behoeve van al diegenen die bij het fonds belang hebben en tot het waarborgen van de goede naam en reputatie van het fonds als marktpartij. De (onafhankelijke) compliance officer van het fonds is de heer ing. H. van Keulen (directeur TBI Bouw B.V.).

De bestuursleden ondertekenen jaarlijks een verklaring waarin het desbetreffende bestuurslid verklaart alle voor hem relevante en voor hem geldende bepalingen uit de gedragscode voor de bestuursleden van Stichting Pensioenfonds TBI (in liquidatie) over het kalenderjaar juist te hebben nageleefd.

Toezichthouder

In 2016 heeft het dagelijks bestuur regelmatig contact gehad met de toezichthouder DNB. Met DNB is voornamelijk gesproken over het verzoek tot instemming van de collectieve waardeoverdracht. DNB is 21 december 2016 akkoord gegaan met de gewenste collectieve waardeoverdracht naar Nationale-Nederlanden. Deze heeft inmiddels ook plaatsgevonden.

Uitbesteding

De pensioenwet schrijft onder meer voor dat er tussen de werkgever en de pensioenuitvoerder een uitvoeringsovereenkomst moet zijn. Het fonds is in de eerste plaats de uitvoerder van de pensioenregeling. In de uitvoeringsovereenkomst tussen de werkgever en het fonds is onder andere de premie opgenomen die de werkgever betaalt.

De uitvoeringsovereenkomst tussen werkgever en werknemer is afgelopen op 31 december 2016. Op die datum zijn de opgebouwde pensioenaanspraken overgedragen aan Nationale-Nederlanden en vanaf 1 januari 2017 vindt geen pensioenopbouw meer plaats binnen het pensioenfonds. Het pensioenfonds heeft derhalve vanaf 1 januari 2017 geen pensioenverplichtingen meer.

Communicatie

In 2014 heeft het bestuur een overzicht gemaakt van welke communicatie door welke partij, wanneer en hoe wordt gedaan. De meeste communicatie, waaronder het Uniform Pensioenoverzicht en de startbrief, vindt plaats door Nationale-Nederlanden. Daarnaast worden de deelnemers rechtstreeks door het fonds geïnformeerd via de website van het pensioenfonds (www.tbi.nl/pensioenfonds) en over specifieke onderwerpen, zoals de toeslagverlening, per brief of email.

Op 1 juli 2015 is de Wet Pensioencommunicatie in werking getreden. Het bestuur heeft het overzicht van de reeds bestaande communicatie getoetst aan de Wet Pensioencommunicatie en aan de hand daarvan een communicatieplan opgesteld dat voldoet aan deze wet. In het plan wordt de communicatie opgesplitst in drie delen: communicatie (i) nu, (ii) tijdens het liquidatieproces, (iii) na de liquidatie.

Met ingang van 1 juli 2016 dient het fonds volgens de Wet Pensioencommunicatie met de deelnemers te communiceren via Pensioen 1-2-3, een nieuw digitaal communicatiemiddel dat iedere pensioenuitvoerder moet gaan gebruiken. Dit document bestaat uit drie lagen: Pensioen 1, Pensioen 2 en Pensioen 3. In iedere laag krijgt de deelnemer informatie over zijn pensioenregeling. De uitleg wordt per laag steeds uitgebreider. Zo is Pensioen 1 een beknopte weergave van de pensioenregeling. Deze laag vervangt de huidige startbrief. In Pensioen 2 worden de onderdelen uit Pensioen 1 uitgebreider beschreven. Pensioen 3 bestaat uit documenten die bij de regeling horen, bijvoorbeeld het pensioenreglement. Het bestuur heeft Pensioen 1-2-3 in de eerste maanden van 2016 voorbereid in overleg met NN, die de verplichtingen vanuit de wet verder heeft opgevolgd.

Klachten- en geschillenprocedure

Het fonds heeft een klachten- en geschillenregeling. Klachten kunnen worden ingediend bij de administrateur van het fonds (Nationale-Nederlanden) en geschillen kunnen worden ingediend bij het bestuur van het fonds.

Een onderscheid dient te worden gemaakt tussen klachten en geschillen. Klachten gaan over het gedrag van mensen (bestuur of uitvoering), die belast zijn met de uitvoering van de pensioenregeling. De wijze van bejegening geeft onvrede en daarover wordt geklaagd. Geschillen gaan over de interpretatie van regelingen en afspraken. Men is het niet eens met een besluit van het bestuur en wil dat een ander besluit genomen wordt. In het betreffende reglement is zowel een klachtenregeling als een geschillenregeling opgenomen.

Nationale-Nederlanden verzamelt de klachten in een klachtenregister en rapporteert hierover periodiek aan het bestuur.

Bestuursvergaderingen

In het kalenderjaar 2016 heeft het bestuur zes maal vergaderd: op respectievelijk 19 januari, 19 april, 8 juni, 17 juni, 11 oktober en 29 november. Op 7 september 2016 heeft een studiedag plaatsgevonden. Tussentijds vond frequent overleg plaats tussen het dagelijks bestuur en de adviseur en Nationale-Nederlanden. Het belangrijkste onderwerp in 2016 was uitvoering geven aan het voorgenomen besluit om per 1 januari 2017 het pensioenfonds te liquideren. Voornaamste werkzaamheden hieromtrent waren:

- Ten aanzien van de collectieve waardeoverdracht detail afspraken maken en vastleggen met alle betrokken partijen;
- Toeslagbeleid vanaf 1 januari 2017 vastleggen;
- Goedkeuring vragen aan DNB voor de collectieve waardeoverdracht;
- Informeren van deelnemers t.a.v. de collectieve waardeoverdracht;
- Verdere planning t.a.v. liquidatie opstellen.

Deelnemersvergadering

Aansluitend op de bestuursvergadering van 29 november 2016 vond te Rotterdam de jaarlijkse deelnemersvergadering plaats voor deelnemers en pensioengerechtigden. De vergadering stond vooral in het teken van verdere voorlichting over het proces van de voorgenomen collectieve waardeoverdracht en liquidatie en het advies t.a.v. de selectie van de nieuwe pensioenuitvoerder vanaf 1 januari 2017. Daarnaast zijn de deelnemers en pensioengerechtigden geïnformeerd over de financiële positie en het toeslagbeleid van het fonds.

Er is wederom voor gekozen alle deelnemers uit te nodigen voor de vergadering van 29 november 2016. Er is geen aparte vergadering georganiseerd voor deelnemers aan de excedentregeling (individueel beschikbare premieregeling).

Beloningsbeleid

Geen van de leden van het bestuur of het verantwoordingsorgaan ontvangt van het pensioenfonds een beloning voor de verrichte werkzaamheden.

Financiële paragraaf

Samenvatting van de financiële positie van het fonds en ontwikkelingen gedurende het jaar

Het pensioenfonds heeft over boekjaar 2016 een resultaat behaald ad negatief € 8.706 (2015: positief € 1.029). Als gevolg hiervan daalde het eigen vermogen in 2016 van € 16.473 (ultimo 2015) naar € 7.767 (ultimo 2016).

De belangrijkste oorzaak van het negatieve resultaat is de overdracht per 31 december 2016 van de beleggingen voor risico van het fonds naar Nationale-Nederlanden (als onderdeel van het liquidatiebesluit en de collectieve uitgaande waardeoverdracht). Deze middelen zullen in de toekomst worden aangewend voor de financiering van de periodieke toeslagverlening.

Aangezien de pensioenverplichtingen ultimo 2016 reeds aan Nationale-Nederlanden zijn overgedragen is geen sprake meer van een dekkinggraad. Indien echter wordt gekeken naar het moment vóór de collectieve overdracht, bedraagt de dekkinggraad 111,4 procent (op basis van een pensioenvermogen ad € 239.964 en pensioenverplichtingen ad € 215.498). De stijging van deze dekkinggraad ten opzichte van vorig jaar wordt met name veroorzaakt door het behaalde rendement op de eigen beleggingsportefeuille, alsmede de uitkering van de overrente vanuit het bij Nationale-Nederlanden aangehouden beleggingsdepot met betrekking tot de opbouw tot 2012 (depot 1).

Op 1 februari 2011 is het gewijzigde besluit Financieel Toetsingskader Pensioenfonds in werking getreden. Dat besluit bepaalt dat een volledig herverzekerd pensioenfonds het kredietrisico op de verzekeraar buiten beschouwing mag laten bij de berekening van het vereist eigen vermogen en de waardering van de vordering op de herverzekeraar op marktwaarde. Deze bepaling is onder het nieuw FTK eveneens van kracht.

Gezien de collectieve overdracht per 31 december 2016 van de pensioenverplichtingen naar Nationale-Nederlanden is ultimo boekjaar geen sprake meer van een kredietrisico op de herverzekeraar (anders dan op de nog openstaande kortlopende vorderingen).

Het pensioenvermogen (totaal van het eigen vermogen en de pensioenverplichtingen voor zowel risico fonds als risico deelnemers) is in 2016 fors gedaald ten opzichte van vorig jaar. Dit wordt verklaard door de overdracht van de pensioenverplichtingen (voor risico fonds en risico deelnemers), alsmede de bijbehorende vorderingen, per 31 december 2016 naar Nationale-Nederlanden. Daarnaast zijn ook de eigen beleggingen per de genoemde datum naar Nationale-Nederlanden overgedragen ten behoeve van de financiering van toekomstige toeslagverlening.

De ontwikkeling van het pensioenvermogen kan als volgt worden weergegeven:

(x € 1.000)	Pensioen- verplichtingen	Eigen vermogen	Pensioen- vermogen
Stand per 1 januari 2016	210.971	16.473	227.444
Pensioenopbouw / premiebijdragen	1.171	(225)	946
Toeslagen	406	(9)	397
Rentetoevoeging	(117)	8.300	8.183
Uitkeringen	(8.269)	-	(8.269)
Kosten	(166)	-	(166)
Waardeoverdrachten	94	-	94
Wijziging marktrente	13.689	-	13.689
Wijziging actuariële grondslagen	281	-	281
Overig	(2.562)	(73)	(2.635)
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
Overdracht naar Nationale-Nederlanden	215.498 (215.498)	24.466 (16.699)	239.964 (232.197)
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
Stand per 31 december 2016	-	7.767	7.767

De hoogte van de pensioenverplichtingen en de dekkingsgraad kan als volgt worden weergegeven:

(x € 1.000)	2016	2015
Pensioenverplichtingen (vóór collectieve overdracht)	215.498	210.971
Dekkingsgraad in % (vóór collectieve overdracht)	111,4	107,8

Zoals reeds eerder vermeld is op balansdatum feitelijk geen sprake meer van een dekkingsgraad als gevolg van de overdracht van de pensioenverplichtingen naar Nationale-Nederlanden.

Uitgaande van bovenstaande overzicht is de belangrijkste oorzaak van de verandering in de dekkingsgraad het behaalde rendement op de eigen beleggingen, alsmede de uit hoofde van de bij Nationale-Nederlanden aangehouden beleggingsdepots ontvangen overrente.

Het saldo van baten en lasten over het huidige en voorgaande boekjaar kan als volgt worden geanalyseerd:

<i>(x € 1.000)</i>	2016	2015
Resultaat op premiebijdragen	(225)	147
Resultaat op beleggingen – eigen middelen	827	364
Deling overrente – algemene en vrije reserve GB-depots NN	7.473	1.687
Deling technisch resultaat	32	15
Resultaat op toeslagen	(9)	(1.064)
Resultaat op waardeoverdrachten - individueel	-	-
Resultaat op waardeoverdrachten - collectief	(16.699)	-
Resultaat op kosten	-	-
Resultaat op pensioenuitkeringen	-	-
Overige baten en lasten	(105)	(120)
Totaal saldo baten en lasten	(8.706)	1.029
Eigen vermogen ultimo boekjaar	7.767	16.473

Het negatieve resultaat op waardeoverdrachten heeft betrekking op de overdracht van de eigen beleggingen naar NN. Deze middelen werden aangehouden ter dekking van het eigen vermogen van het fonds. Aangezien bij de overdracht van deze middelen (om in de toekomst te worden aangewend voor de financiering van toeslagverlening) geen sprake is van een vrijval van een daartegenover staande technische voorziening, is sprake van een negatief resultaat.

Voor een nadere toelichting op de ontwikkeling van het resultaat ten opzichte van 2016 wordt verwezen naar de actuariële analyse (pagina 28).

Dekkingsgraden

Vanaf 1 januari 2015 is het nieuw Financieel Toetsingskader (nFTK) van toepassing. Met de nieuwe regelgeving beoogt de wetgever het Nederlandse pensioenstelsel minder gevoelig voor dagkoersen, en daarmee stabielere te maken.

Onder het nFTK is de beleidsdekkingsgraad leidend voor alle beleidsmaatregelen. Het fonds rapporteert de beleidsdekkingsgraad als het voortschrijdende gemiddelde van de dekkingsgraden van de afgelopen 12 maanden. Hierbij wordt uitgegaan van de dekkingsgraden zoals gerapporteerd in de kwartaalrapportage aan DNB, aangezien het fonds is vrijgesteld van maandrapportages. De dekkingsgraad is daarbij gelijk aan de verhouding van het totale vermogen van het fonds en de som van de technische voorzieningen afgedekt door het garantiecontract en de technische voorzieningen voor risico deelnemers. De beleidsdekkingsgraad ultimo 2016 (vóór collectieve overdracht) bedraagt 108,3% (2015: 107,5%).

Haalbaarheidstoets

Vanaf 2015 moet op grond van artikel 143 van de Pensioenwet jaarlijks een haalbaarheidstoets worden uitgevoerd. De haalbaarheidstoets geeft inzicht in de samenhang tussen de financiële opzet, het verwachte pensioenresultaat en de risico's die daarbij gelden. Het pensioenresultaat is daarbij gedefinieerd als de verhouding tussen de som van de verwachte uitkeringen conform het beleid van het fonds en de som van de verwachte uitkeringen zonder eventuele kortingen en inclusief volledige prijsindexatie. Het verwachte pensioenresultaat wordt bepaald aan de hand van 2000 economische scenario's die hiertoe door DNB worden gepubliceerd.

In juni 2016 is de aanvangshaalbaarheidstoets uitgevoerd. De belangrijkste uitkomsten van deze toets zijn:

1. Het verwachte pensioenresultaat vanuit de dekkingsgraad van het fonds is gelijk aan 84 procent op fondsniveau en bevindt zich boven de ondergrens voor dit pensioenresultaat (77 procent);
2. De ondergrens is zodanig gekozen dat deze gelijk is aan het verwachte pensioenresultaat indien nooit indexatie wordt verleend;
3. Het pensioenresultaat op fondsniveau in het slechtweersscenario (68 procent) wijkt niet te veel af van het verwachte pensioenresultaat op fondsniveau. Het slechtweersscenario is gelijk aan het 5^e percentiel van alle beschouwde economische scenario's.

Resultaatbronnen

De financieel belangrijkste resultaatbronnen die het fonds kent zijn: het resultaat op vrije reserve (inclusief bekleemde reserve), interest, toeslagen en premies.

Het resultaat van het fonds over boekjaar 2016 bedraagt negatief € 8.706 (2015: positief € 1.029). Het negatieve resultaat wordt veroorzaakt door de overdracht per 31 december 2016 van de eigen beleggingen naar Nationale-Nederlanden (ten behoeve van de financiering van toekomstige toeslagverlening).

Reserves

Het fonds beschikt over reserves (eigen vermogen) ter grootte van € 7.767 (2015: € 16.473). Hierbij is steeds uitgegaan van een VPV die bepaald is op actuele waarde. Voor deze bepaling publiceert DNB maandelijks een rentetermijnstructuur met de actuele rentes, behorend bij de verschillende looptijden.

Beleggingsopbrengst tweede depot (vrije reserve)

De vrije middelen zijn ondergebracht in een tweede beleggingsdepot. De beleggingsopbrengst binnen dit depot bedraagt € 827 (2015: € 364).

Interest (overrentedeling en resultaat op algemene reserve)

De opbouw van de pensioenaanspraken vanaf boekjaar 2012 is in een separaat beleggingsdepot bij Nationale-Nederlanden ondergebracht. De tot en met 2011 opgebouwde pensioenaanspraken en -rechten blijven premievrij achter in het beleggingsdepot waarin deze waren ondergebracht. De werkwijze van beide beleggingsdepots is in beginsel hetzelfde. Wel is bij het nieuwe depot sprake van andere (prudentere) tarieven en worden de verplichtingen vastgesteld op basis van een rekenrente van 3 procent (in het oude depot wordt een rekenrente van 4 procent gehanteerd). Tevens is een andere beleggingsmix van toepassing.

De afgedragen premies worden in het toeslagdepot gestort. Het toeslagdepot bij Nationale-Nederlanden is belegd in een gesepareerd beleggingsdepot. Bij de vaststelling van de VPV en de actuariële premies wordt rekening gehouden met een minimumbeleggingsrendement van 3 procent per jaar. Het fonds heeft een garantiecontract met verzekeraar Nationale-Nederlanden. Dit heeft de volgende consequenties:

- **Negatieve overrente**
Wanneer het werkelijk behaalde beleggingsrendement lager is dan de in de VPV ingecalculerde opbrengst van 3 procent (4 procent voor wat betreft het depot inzake de opgebouwde rechten tot 2012) is er sprake van een negatieve overrente (voor zover dit volgens het verzekeringscontract in aanmerking wordt genomen bij de overrentebepaling). Het effect van het garantiecontract is dat dit niet direct ten laste van het resultaat wordt geboekt, maar als vordering op de herverzekeraar wordt geactiveerd (zie ook pagina 22).
- **Positieve overrente**
Wanneer het werkelijk behaalde beleggingsrendement hoger is dan de in de VPV ingecalculerde opbrengst van 3 procent (4 procent voor wat betreft het depot inzake de opgebouwde rechten tot 2012) is er sprake van een positieve overrente (voor zover dit volgens het verzekeringscontract in aanmerking wordt genomen bij de overrentebepaling). Deze positieve overrente dient in eerste instantie te worden gebruikt om eventuele negatieve overrente af te lossen. Een eventueel surplus staat door middel van de egalisatiereserve ter beschikking aan het bestuur voor aanwending binnen de regeling.

In depot 1 is in het verslagjaar een positieve overrente gerealiseerd van € 1.293 (2015: € 2.719). Deze overrente wordt niet direct uitgekeerd, maar gereserveerd in een egalisatiereserve binnen het depot, waarbij jaarlijks een gedeelte van de gecumuleerde overrente ten gunste van het fonds wordt gebracht. Ultimo boekjaar 2015 bedroeg het saldo van de egalisatiereserve € 7.134. In verband met het premievrij maken van het contract per 1 januari 2012 worden de uit hoofde van de overeenkomst verschuldigde kosten (administratiekosten, vermogensbeheerkosten e.d.) niet direct bij het fonds in rekening gebracht. Deze worden ten laste van de overrente gebracht, voordat uitkering aan het fonds plaatsvindt. Indien de overrente in enig jaar niet afdoende is om deze kosten te dekken, dan worden de kosten verantwoord als negatieve overrente en op de balans van het depot geactiveerd. In 2016 was sprake van een totaal aan verschuldigde kosten in depot 1 ad € 899. Indien met deze kosten rekening wordt gehouden was ultimo 2016 sprake van een positief saldo aan overrente ad € 7.528 (te weten € 7.134 + € 1.293 -/- € 899). Conform de bepalingen in de per 1 januari 2012 van kracht zijnde overeenkomst wordt voor boekjaar 2016 (in verband met het einde van de contractperiode) 100 procent van het gecumuleerde saldo uitgekeerd. Het aandeel van het fonds in de behaalde overrente over 2016 in depot 1 bedraagt derhalve € 7.528 (2015: € 1.784).

In depot M&R (opbouw vanaf 2012) is in 2016 een overrente behaald ad negatief € 166 (2015: negatief € 258). Ultimo 2015 was in dit depot sprake van een egalisatiereserve ad € 2, waarmee het saldo van deze reserve ultimo 2016 negatief € 164 bedraagt. Conform de bepalingen in de overeenkomst (en in verband met het einde van de contractperiode) vindt geen verrekening van het de negatieve egalisatiereserve met het fonds plaats.

In dit depotverslag zijn beheerkosten verschuldigd ad € 42. Deze kosten worden bij het fonds in rekening gebracht en niet verrekend met de overrente.

Op basis van bovenstaande is gedurende 2016 een bedrag aan overrente ontvangen ad € 7.528. Daarnaast is sprake van (onder meer) betaalde intrestlasten op de incassorekeningen in de gesepareerde beleggingsdepots, alsmede de toewijzing van het behaalde beleggingsrendement aan de binnen de depots aangehouden algemene reserve. Het totaal van deze intrestbaten en -lasten bedraagt negatief € 13; deze intrestbaten en -lasten zijn (conform voorgaande jaren) eveneens verantwoord als onderdeel van de deling in het intrestresultaat. Het totaal van de ontvangen overrente (onder verrekening van de overige intrestbaten en -lasten, alsmede de betaalde beheerkosten ad € 42 gedurende 2016 bedraagt € 7.473 (2015: € 1.687).

Toeslagen

Alle toeslagen zijn voorwaardelijk en afhankelijk van de financiële situatie van het fonds (zie hiervoor pagina 15). Het bestuur heeft besloten de volgende toeslagen per 1 januari 2016 toe te kennen:

- actieve deelnemers: 1,0 procent; de loonindex bedroeg 1,0 procent;
- gewezen deelnemers en pensioengerechtigden: 0,7 procent; de prijsontwikkeling bedroeg 0,7 procent.

In 2016 is niet meer besloten om aan de gewezen deelnemers en pensioengerechtigden per 1 januari 2017 een toeslag te verlenen. Het besluit omtrent deze verhoging zal in 2017 worden genomen door de Raad van Bestuur van TBI Holdings B.V.

De toeslagverlening voor de inactieven wordt in beginsel gefinancierd uit overrente.

Het besluit inzake de toeslagverlening voor de actieve deelnemers per 1 januari 2017 wordt eveneens pas in 2017 genomen.

Premies

De collectief beschikbare bijdrage bedraagt in het verslagjaar 36,4 procent van de pensioengrondslagsom. De werknemersbijdragen zijn hier onderdeel van. Deze worden op het salaris ingehouden. De herverzekeraar ontvangt de totale bijdrage van de werkgever. In de premie zit € 1.335 aan CDC-premie en € 217 aan overige premies.

Overige resultaatbronnen

Kosten

Het uitgangspunt is dat alle kosten gedekt moeten worden door de premies. Dit houdt in dat er in principe geen resultaat op kosten kan zijn. In de uitkeringsfase komen de in de VPV gereserveerde excassokosten beschikbaar. Dit leidt tot een kleine winst op kosten die verrekend wordt met de totale kosten.

Sterfte en arbeidsongeschiktheid

Het fonds heeft een aanspraak op een gedeelte van een eventueel positief technisch resultaat van het garantiecontract van het depot M&R (opbouw vanaf 2012) bij Nationale-Nederlanden. Deze aanspraak wordt vastgesteld aan het einde van iedere vijfjarige contractperiode. Indien de som van de jaarlijkse technische resultaten positief is, komt hiervan 30 procent beschikbaar voor het fonds. Indien de bedoelde som negatief is, komt deze volledig voor rekening van Nationale-Nederlanden. In verband met het premievrij maken van het contract met betrekking tot depot 1 (opbouw tot 2012) is de deling in de technische resultaten in dit depot met ingang van 2012 komen te vervallen.

Het in het boekjaar in depot M&R (opbouw vanaf 2012) behaalde technische resultaat bedraagt positief € 107 (2015: positief € 50); het gecumuleerde technische resultaat is per 31 december 2016 gelijk aan positief € 480. Het aandeel van het pensioenfonds bedraagt 30 procent in het gecumuleerde positieve technisch resultaat, te weten € 144.

Het aandeel van het fonds in het gecumuleerde technisch resultaat wordt ultimo boekjaar opgenomen als een latente (langlopende) vordering.

In verband met een in de overeenkomst met Nationale-Nederlanden opgenomen bepaling omtrent het uitlooprisico van 2 jaar, heeft ultimo 2016 nog geen uitkering van het aandeel in het technisch resultaat plaatsgevonden. De afwikkeling van deze vordering zal onderdeel zijn van de finale afrekening met Nationale-Nederlanden.

Mutaties

Bij bepaalde mutaties, zoals waardeoverdrachten, afkopen en/of uitkeringen, kunnen er verschillen ontstaan tussen de bedragen die in de VPV benodigd zijn of beschikbaar komen enerzijds en de werkelijke betalingen dan wel ontvangsten anderzijds. Deze verschillen zijn over het algemeen beperkt.

Beleggingenparagraaf

Algemeen

Het bestuur is zich bewust van het feit dat het jaarverslag geen inzicht geeft in de dekkingsgraad binnen het gesepareerd beleggingsdepot. In de balans wordt immers niet de werkelijke waarde van de beleggingen weergegeven, maar de vordering op de herverzekeraar. Voor de besluitvorming omtrent toeslagverlening aan de inactieve deelnemers is echter de situatie binnen het gesepareerd beleggingsdepot bepalend. Het bestuur draagt er zorg voor dat de deelnemers hiervan op de hoogte zijn.

De spreiding van de beleggingen per 31 december 2016 wordt onderstaand weergegeven, waarbij een splitsing is gemaakt naar de drie portefeuilles (depot opbouw tot 2012 (depot 1), depot opbouw vanaf 2012 (depot M&R) en vrij vermogen (depot 2)). Hierbij dient te worden vermeld dat deze overzichten betrekking hebben op de situatie vóór de collectieve overdracht naar Nationale-Nederlanden.

Depot 1 (opbouw tot 2012)

(x € 1.000)	Strategische allocatie (%)	Feitelijke allocatie	Feitelijke allocatie (%)	Benchmark
Vastrentende waarden	70,0%	123.337	68,8%	Barclays Capital Euro Aggregate Unhedged + Customized Benchmark for All Grade LD MSCI (DM) World (Net) Index en MSCI (EM) Emerging Markets Free (Net) Index
Zakelijke waarden	30,0%	55.911	31,2%	
Liquide middelen Annüiteitenlening	0,0% n.v.t.	45 3.963	0,0% n.v.t.	

De duration van het vastrentende deel van de portefeuille in het hoofdepot is sinds 2007 gematched met de verplichtingen. Dit resulteert in stabielere cashflows, waardoor schokken in de dekkingsgraad, veroorzaakt door veranderde kapitaalmarktrente, worden gedempt.

Depot M&R (opbouw vanaf 2012)

(x € 1.000)	Strategische allocatie (%)	Feitelijke allocatie	Feitelijke allocatie (%)	Benchmark
Matching portefeuille	85,0%	12.376	85,2%	Customized Benchmark for ING Duration Matching Fund (M), (L), L Plus + XL - Z Balanced Return Fund + Composite reference
Return portefeuille	15,0%	5.166	14,5%	
Liquide middelen	0,0%	22	0,3%	

Depot 2 (vrije middelen)

(x € 1.000)	Strategische allocatie (%)	Feitelijke allocatie	Feitelijke allocatie (%)	Benchmark
Vastrentende waarden	70,0%	11.511	68,9%	Barclays Capital Euro Aggregate Unhedged + JPM EMBI Global Diversified (Hedged to Euro) + 70% BC US HY, 30% BC PAN-European HY, 2% ISS CAP
Zakelijke waarden	30,0%	5.166	30,9%	MSCI (DM) World (Net) Index en MSCI (EM) Emerging Markets Free (Net) Index
Liquide middelen	0,0%	22	0,1%	

Aangezien het pensioenfonds volledig herverzekerd is, waardoor alleen in fondsen wordt belegd en er geen sprake is van directe beleggingen, heeft het bestuur echter weinig mogelijkheden tot sturing van het beleid ten aanzien van bewust en actief rekening houden met de invloed van milieu-, sociale en bestuurlijke factoren, de zogenaamde ESG-factoren (Environment, Social en Governance).

Het huidige beleid van NNIP met betrekking tot maatschappelijk verantwoord beleggen kan als volgt kort worden weergegeven:

- er wordt niet in controversiële wapens belegd;
- de United Nations Principles for Responsible Investing worden gevolgd;
- er vindt actief stembeleid plaats.

Daarnaast heeft NNIP een duurzaamheidsaandelenfonds. Het bestuur heeft daar extra informatie over opgevraagd. Gegeven de rendementen, kosten en beperkingen heeft het bestuur besloten hier vooralsnog niet in te gaan beleggen. Gezien de wens tot liquidatie is er door het bestuur voor gekozen de beleggingen niet aan te passen waar dit niet noodzakelijk was.

Beleggingsmix

Voor de bij Nationale-Nederlanden verzekerde en door hen gegarandeerde pensioenverplichtingen worden twee gesepareerde beleggingsdepots aangehouden, te weten één voor de middelen tot 2012 (depot 1) en één voor de opbouw vanaf 2012 (depot M&R).

Voor beide gesepareerde beleggingsdepots is NNIP als vermogensbeheerder aangewezen. De wijze van beleggen is vastgelegd in het beleggingsplan. Binnen het beleggingsplan heeft de vermogensbeheerder ruimte om invulling te geven aan de uitvoering van het vermogensbeheer. De beleggingsmix van depot 1 is vastgesteld op 30 procent zakelijke waarden en 70 procent vastrentende waarden, beide met een bandbreedte van 5 procent aan beide zijden van de strategische allocatie. Liquide middelen maken geen onderdeel van de strategische beleggingsmix uit en kunnen om praktische of tactische redenen voor 5 procent positief of negatief worden aangehouden. De duration van de vastrentende waarden is gelijk aan de duration van de verplichtingen.

In de strategische beleggingsmix van het depot M&R wordt het renterisico volledig afgedekt en wordt 15 procent van het vermogen belegd als zogenaamde "return"-portefeuille. Deze bevat onder andere aandelen, grondstoffen, onroerend goed en meer risicovolle obligaties.

De vrije reserves zijn ondergebracht in een apart depot. De beleggingsmix in dit depot bestaat voor 70 procent uit vastrentende waarden en voor 30 procent uit aandelen. Binnen de vastrentende waarden is geen sprake van durationverlenging. Zowel binnen de aandelen- als vastrentende portefeuille wordt meer in opkomende markten belegd en binnen vastrentende waarden ook in high yield. Het bestuur verwacht zo een hoger rendement te behalen bij een zeer beperkt hoger risico. In 2015 hebben geen verdere wijzigingen in de beleggingsmix plaatsgevonden.

Rendement

Het rendement op de beleggingsportefeuille is als volgt:

	depot 1	2016 M&R	depot 2 (vrij)	depot 1	2015 M&R	depot 2 (vrij)
Vastrentende waarden	8,2%	12,4%	4,4%	0,0%	-3,3%	0,9%
Aandelen	8,0%	5,5%	8,1%	8,3%	5,7%	6,2%
Totaal rendement	8,7%	11,3%	5,7%	3,0%	-2,3%	3,1%
Benchmark	9,4%	11,6%	6,6%	2,8%	-2,0%	2,4%

Het totaal over het boekjaar behaalde rendement (over alle drie depots gecombineerd) bedraagt 8,6 procent (gewogen gemiddelde) (rendement 2015: 2,7 procent). Het rendement volgens de benchmark voor de drie depots samen bedraagt 9,3 procent (benchmark 2015: 2,5 procent).

In vergelijking met 2015 is het rendement in 2016 goed te noemen. Zowel de aandelen- als de vastrentende waarden markt liggen in 2016 meer in lijn met de verwachtingen dan in 2015. Op maandbasis zijn zeer positieve en zeer negatieve rendementen zichtbaar geweest. Eind 2016 zijn de rendementen toegenomen waardoor uiteindelijk op totaalniveau een goed resultaat is behaald.

De rente is in 2016 verder gedaald, waardoor de vastrentende waarden in waarde zijn toegenomen. Dit effect is het sterkst zichtbaar binnen het depot M&R, waar de duration het langst is en het rendement het hoogst werd. In het depot met de vrije middelen vindt geen durationverlenging plaats, omdat het bestuur – op lange termijn – eerder een stijging dan een daling van de rente verwacht en omdat er geen verplichtingen tegenover staan. Daar is een iets lager positief rendement op vastrentende waarden behaald.

De aandelenrendementen over geheel 2016 zijn voor elk van de depots uiteindelijk positief geweest. Dit komt met name door de goede resultaten in het laatste kwartaal van 2016.

Ook de returnportefeuille in depot M&R liet met 5,5 procent een goed rendement zien, maar wel beduidend lager dan depot 1 en depot 2. De belangrijkste doelstelling van het depot M&R is het volgen van de verplichtingen en het behalen van overrente met een beperkt deel (15 procent) van de portefeuille met een beperkt risico en dat is terug te zien in de resultaten.

Op totaal niveau was er in 2016 sprake van een lichte underperformance ten opzichte van de benchmark en dan met name voor depot 1 en depot 2. Het bestuur van het fonds heeft NNIP hier regelmatig op aangesproken en haar zorgen geuit dat de totale performance achterbleef bij de benchmark.

Overrente

De overrente wordt verwerkt via de zogenaamde 'egalisereserve'. De egalisereserve is een reserve om tot een gelijkmatige verdeling te komen van kosten en lasten. De verzekeraar gebruikt deze reserve om de behaalde overrente gedurende de contractperiode apart te zetten. Indien op enig moment een negatieve overrente wordt behaald, dient deze eerst ingehaald te worden, voordat een eventuele positieve overrente uitgekeerd kan worden.

In verband met het einde van de contractperiode heeft voor beide depots een afwikkeling van de egalisereserve plaatsgevonden. Voor depot 1 is het ultimo 2016 aanwezige saldo (ad € 7.528) volledig vrijgevallen ten gunste van het fonds. Voor depot M&R bedraagt het saldo van de egalisereserve ultimo 2016 negatief € 164. Dit negatieve saldo wordt niet met het fonds verrekend, maar komt voor rekening en risico van Nationale-Nederlanden.

Beheerkosten beleggingen

Nationale-Nederlanden berekent de beheerkosten van de beleggingen op jaarbasis en verrekent deze in de rekening-courantverhouding. De beheerkosten over 2016 bedragen € 409 (2015: € 383). De stijging van de beheerkosten wordt veroorzaakt door de gestegen waarde van de portefeuille.

Uitvoeringskosten

De Pensioenfederatie heeft in november 2011 het rapport 'Aanbevelingen Uitvoeringskosten' gepubliceerd teneinde pensioenfondsden een leidraad te geven om een hogere transparantie te verschaffen omtrent de beleggingen en de kosten die daarmee zijn gemoeid. Het betreft met name het inzicht in kosten vermogensbeheer, welke nu (gedeeltelijk) worden verrekend binnen de fondsen waarin wordt belegd. Bij de Aanbevelingen geldt 'comply or explain', waarbij de Pensioenfederatie de voortgang gaat monitoren.

In aanvulling hierop heeft de Pensioenfederatie in maart 2012 een nadere uitwerking gepresenteerd van de Aanbevelingen. Hierin worden concrete handvatten aangereikt om te komen tot een consistente berekening van de totale kosten van vermogensbeheer. De uitwerking bevat definities van wat onder kosten moet worden verstaan.

De aanbevelingen zijn als volgt:

- Rapporteer de kosten van pensioenbeheer in euro per deelnemer. Het aantal deelnemers is de som van het aantal actieve deelnemers en gepensioneerden. Daarnaast kan het fonds er tevens voor kiezen om aanvullend de kosten als percentage van de premie te rapporteren;
- Rapporteer de kosten van het vermogensbeheer in procenten van het gemiddeld belegd vermogen. Bekijk deze kosten ook in relatie tot:
 - de gekozen beleggingsmix en de bijbehorende benchmarkkosten;
 - het rendement over een langere termijn;
- Rapporteer separaat (eventueel geschatte) transactiekosten in procenten van het gemiddeld belegd vermogen.

Voor Stichting Pensioenfonds TBI (in liquidatie) zijn de volgende gegevens bekend:

<i>(x € 1.000)</i>	2016	2015
Pensioenuitvoeringskosten, inclusief aan herverzekeraar betaalde kosten (bedragen in euro)	554.927	388.159
Aantal actieve en gepensioneerde deelnemers	987	935
Kosten per deelnemer derhalve (bedragen in euro)	562	415
Gemiddeld belegd vermogen	208.366	206.133
Vaste en variabele beheerkosten	433	426
Kosten als percentage van belegd vermogen derhalve	0,2%	0,2%
Transactiekosten	79	126
Kosten als percentage van belegd vermogen derhalve	0,0%	0,1%

De stijging van de pensioenuitvoeringskosten wordt met name veroorzaakt door eenmalige (advies)werkzaamheden met betrekking tot de overdracht van de pensioenverplichtingen en de liquidatie van het fonds.

Vooruitblik 2017

Alle verplichtingen zijn per 31 december 2016 overgedragen naar Nationale-Nederlanden. Alle beleggingsrisico's komen vanaf dat moment dan ook volledig voor rekening en risico van Nationale-Nederlanden. In geval van uit te keren overrente vanaf 1 januari 2017 wordt deze in de toeslagendepots gestort.

Ten aanzien van de vrije middelen vanaf 1 januari 2017 heeft de werkgever TBI Holdings B.V. keuzevrijheid ten aanzien van de beleggingsmix. Het pensioenfonds is in deze geen partij meer.

Boekjaar 2017 zal verder in het teken staan van de verdere afwikkeling van de liquidatie van het fonds, waarover in de vorm van een liquidatieverslag verantwoording zal worden afgelegd.

Pensioenparagraaf

Kredietrisico herverzekeraar

Op 1 februari 2011 is het gewijzigde besluit Financieel Toetsingskader Pensioenfonds in werking getreden. Hierin staat dat een volledig herverzekerd pensioenfonds het kredietrisico op de verzekeraar buiten beschouwing mag laten bij de berekening van het vereist eigen vermogen en de waardering van de vordering op de herverzekeraar op marktwaarde. Deze bepaling is onder het nieuw FTK eveneens van kracht.

Het bestuur is zich bewust van het kredietrisico, maar is van mening dat dit niet te kwantificeren is. Het bestuur heeft besloten het kredietrisico op nihil te waarderen. Het bestuur is van mening dat op deze wijze een zo transparant en realistisch mogelijk beeld van de financiële positie wordt geschetst. Bovendien wordt aangesloten bij de nieuwste inzichten.

Gezien de overdracht van de verplichtingen per 31 december 2016 naar Nationale-Nederlanden is geen sprake meer van een aan te houden minimaal vereist eigen vermogen.

Premie

Met inachtneming van hetgeen tussen partijen is overeengekomen met betrekking tot de inhoud van de pensioenregelingen, bepaalt het bestuur van het fonds de hoogte van de minimaal te betalen pensioenpremie. De totale pensioenpremie wordt uitgedrukt in een percentage van de pensioengrondslag van alle deelnemers.

De pensioenpremie wordt door het bestuur van het fonds in principe vastgesteld voor de duur van de contractperiode. Het bestuur van het fonds informeert partijen over de hoogte van de totale pensioenpremie. Daarbij zal het bestuur uitleg verstrekken over de wijze waarop en de uitgangspunten op basis waarvan de totale pensioenpremie is vastgesteld.

Zie premiebeleid (pagina 9) voor een beschrijving van de samenstelling van de premie en de wijze van aanwending.

Toeslagbeleid

Het bestuur van het fonds heeft de ambitie om jaarlijks de pensioenrechten en pensioenaanspraken aan te passen. De toeslag in een jaar is voorwaardelijk en is afhankelijk van de hoogte van de beschikbare premie en de overrente. De toeslagverlening over het opgebouwde deel van de pensioenaanspraken van actieve deelnemers wordt in beginsel afgeleid van de ontwikkeling van de loonindex van TBI Holdings B.V. De toeslagverlening over de ingegane pensioenen en de nog niet ingegane pensioenen van gewezen deelnemers wordt in beginsel afgeleid van de stijging van de consumentenprijsindex (cpi), zoals vastgesteld per oktober door het CBS. Zie 'toeslagbeleid' (pagina 9) voor een uitgebreidere beschrijving van het toeslagbeleid.

De toeslag op de pensioenen van de actieven is in beginsel afhankelijk van de ontwikkeling van de loonindex van TBI Holdings B.V. Per 1 januari 2016 bedroeg de algemene loonsverhoging bij TBI Holdings B.V. 1,0 procent. Het bestuur van het pensioenfonds stelt jaarlijks vast of de financiële middelen toereikend zijn om een toeslag te verlenen en beslist jaarlijks in hoeverre de pensioenen worden aangepast. Om de algemene loonstijging van 1,0 procent te kunnen verlenen, is de opslag op de premie 2016 toereikend. Het toeslagdepot of de algemene reserve hoeft hier voor niet aangesproken te worden. Aan de actieven is derhalve een toeslag toegekend van 1,0 procent per 1 januari 2016.

Vanwege de voorgenomen liquidatie worden besluiten ten aanzien van de toeslagen vanaf 1 januari 2017 niet meer door het pensioenfonds genomen maar door de Raad van Bestuur van TBI Holdings B.V. Het besluit voor de toeslag per 1 januari 2017 zal in 2017 worden genomen.

Dit geldt ook voor de toeslag voor de gewezen deelnemers en pensioengerechtigden vanaf 1 januari 2017. Deze toeslag is gelijk aan de ontwikkeling van de consumentenprijsindex. De toeslagverlening voor de inactieven wordt in beginsel gefinancierd uit overrente uit hoofde van het garantiecontract (opbouw tot 2012).

Pensioenregelingen

Het op 27 mei 2014 door de 1^e Kamer aangenomen wetsvoorstel aanpassing Witteveenkader (het zogenaamde Pensioenakkoord 2015) bevat met ingang van 1 januari 2015 een aantal ingrijpende wijzigingen ten aanzien van (aanvullende) pensioenen. Zo wordt het fiscaal maximale opbouwpercentage voor middelloonregelingen gereduceerd tot 1,875 procent bij een pensioenleeftijd van 67 jaar, waarbij het pensioengevend salaris wordt afgetopt op € 100.000 (2015). Voor werknemers met hogere inkomens wordt het mogelijk gemaakt om op vrijwillige basis fiscaal vriendelijk bij te sparen.

Met uitzondering van de netto prepensioenregeling zijn in 2015 alle pensioenregelingen van Stichting Pensioenfonds TBI (in liquidatie) aangepast aan de nieuwe fiscale kaders. Voor de netto prepensioenregeling was aanpassing niet noodzakelijk. Naast het wijzigen van de pensioenregelingen aan het Witteveenkader is tegelijkertijd het aantal pensioenregelingen verminderd en vereenvoudigd.

Hieronder volgt een overzicht van de regelingen die vanaf 1 januari 2016 worden gevoerd door het fonds.

CDC-regeling

Als gevolg van de fiscale aftopping van het pensioengevend salaris op € 100.000 (2015) en de wens het aantal pensioenregelingen te reduceren, is ervoor gekozen de CDC-regeling en de excedent beschikbare premieregeling samen te voegen tot één regeling. Dit zal echter pas vanaf 1 januari 2017 plaatsvinden, aangezien het pensioenfonds voor de CDC-regeling tot die tijd kan profiteren van het huidige garantiecontract met Nationale-Nederlanden. Tot 1 januari 2017 geldt de CDC-regeling met als voornaamste kenmerken:

- Fiscaal maximaal opbouwpercentage voor ouderdomspensioen (1,875 procent);
- Fiscaal maximaal partnerpensioen;
- Franchises 2016 gelijk aan € 25.050 en € 57.488 voor deelnemers aan de pensioenregeling van de Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Bouwnijverheid, maximum salaris € 101.519;
- Pensioenleeftijd 67 jaar;
- Aanspraken worden ingekocht in het garantiecontract bij Nationale-Nederlanden;
- Deelnemersbijdrage 7,4 procent van de pensioengrondslag;
- Extra werkgeversbijdrage voor toeslagverlening aan de actieve deelnemers van 2,7 procent van de pensioengrondslag, waardoor de totale premie op 36,4 procent van de pensioengrondslag uitkomt.

De CDC-regeling is vanaf 1 januari 2015 gesloten voor nieuwe deelnemers.

Excedent beschikbare premieregeling

De excedent beschikbare premieregeling heeft vanaf 1 januari 2016 de volgende kenmerken:

- Fiscaal maximale staffel op basis van 3 procent rekenrente;
- Partnerpensioen op risicobasis verzekerd;
- Franchises 2016 gelijk aan € 25.050 en € 57.488 voor deelnemers aan de pensioenregeling van de Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Bouwnijverheid, maximum salaris € 101.519;
- Pensioenleeftijd 67 jaar;
- Deelnemersbijdrage 7,4 procent van de pensioengrondslag.

Deze pensioenregeling zal vanaf 1 januari 2017 ook de CDC-regeling vervangen. Werknemers die na 1 januari 2015 in dienst zijn getreden, gaan direct aan deze pensioenregeling deelnemen.

Netto prepensioenregeling

Dit betreft een eindloonregeling voor een beperkte, gesloten groep werknemers. De regeling voorziet in een netto uitkering van leeftijd 62 tot leeftijd 65. De netto prepensioenregeling heeft meer het karakter van een spaarregeling en behoeft geen aanpassing op grond van de wet. Deze regeling is in 2016 ongewijzigd voortgezet. Gezien de uitkeringsperiode van leeftijd 62 tot 65 in relatie tot de nieuwe pensioenleeftijd van 67 jaar is deze regeling niet voor lange tijd toekomstbestendig. Bovendien heeft Nationale-Nederlanden laten weten na afloop van het huidige garantiecontract vanaf 1 januari 2017 de netto prepensioenregeling niet langer uit te kunnen voeren. Dat zal zeer waarschijnlijk ook voor andere verzekeraars gelden. Er is in 2016 besloten om de regeling te sluiten en te beëindigen.

Regeling aanvullend netto partner- en wezenpensioen

Voor werknemers met een inkomen boven € 100.000 (2015) is het mogelijk om voor het salarisgedeelte boven € 100.000 (2015) op vrijwillige basis fiscaal vriendelijk bij te sparen. Via een netto lijfrente of via een netto pensioen kan een oudedagsvoorziening worden opgebouwd die ongeveer overeen zou moeten komen met een pensioenopbouw van 1,875 procent van het gemiddeld verdiende loon¹. De premie-inleg wordt betaald uit het nettoloon. Hierover is reeds belasting geheven. De aanspraak van een netto lijfrente / pensioen vormt vrijgesteld vermogen in Box 3. De pensioenuitkering is onbelast. TBI heeft besloten geen netto ouderdomspensioenregeling aan te bieden en de keuze voor een (eventuele) netto lijfrenteoplossing aan de werknemer zelf over te laten. De werknemers die per 31 december 2014 een salaris boven € 100.000 hadden (gesloten groep) ontvangen voor het pensioenverlies voor het salarisgedeelte boven € 100.000 een compensatie in de vorm van een grondslagloze salaristoelage.

Het nabestaandenpensioen neemt voor werknemers met een salaris boven € 100.000 als gevolg van de fiscale aftopping ook af. Om onwenselijke situaties te voorkomen heeft TBI ervoor gekozen om voor alle werknemers die op 31 december 2014 in dienst zijn en meer dan € 100.000 verdienen (gesloten groep) een aanvullende nabestaanden-risicodekking af te sluiten voor het deel van het salaris dat de € 100.000 overschrijdt. Deze verzekering is op vrijwillige basis, een deelnemer kan kiezen om van deelname af te zien. Het betreft een netto dekking: er wordt nu reeds belasting over de premie betaald en een eventuele uitkering aan de partner in de toekomst is belastingvrij. De nabestaanden-risicodekking wordt bij Nationale-Nederlanden verzekerd en kent geen deelnemersbijdrage.

¹ N.B. Bij een rekenrente van 4 procent.

Actuariële paragraaf

Actuariële analyse

Het resultaat van het fonds over 2016 bedraagt negatief € 8.706 (2015: positief € 1.029). Om inzicht te verkrijgen in de totstandkoming van dit resultaat hebben wij onderstaand het resultaat naar de verschillende onderdelen verdeeld:

(x € 1.000)

Onderdelen	2016	2015
Resultaat op premiebijdragen	(225)	147
Resultaat op toeslagen	(9)	(1.064)
Resultaat op beleggingen – eigen middelen	827	364
Deling overrente – algemene en vrije reserve GB-depots NN	7.473	1.687
Deling technisch resultaat	32	15
Resultaat op waardeoverdrachten - individueel	-	-
Resultaat op waardeoverdrachten - collectief	(16.699)	-
Resultaat op kosten	-	-
Resultaat op pensioenuitkeringen	-	-
Overige baten en lasten	(105)	(120)
Totaal saldo baten en lasten	(8.706)	1.029

In het resultaat op premie is onder meer opgenomen de koopsom uit hoofde van toeslagen voor actieve deelnemers ad € 263 voor 2016 (2015: € 249). Deze koopsommen worden, voor zover mogelijk, gefinancierd uit het overschot van de ontvangen CDC-premies. Indien dit overschot niet toereikend is, wordt het restant gefinancierd uit de beschikbare overrente.

Het resultaat op toeslagen betreft de betaalde koopsommen uit hoofde van toeslagen met betrekking tot de gewezen en gepensioneerde deelnemers. Voor boekjaar 2016 betreft dit het verschil tussen de in 2015 geschatte en de in 2016 in rekening gebrachte koopsom met betrekking tot de verhoging per 1 januari 2016; omtrent de verhoging per 1 januari 2017 zal in 2017 nog een besluit worden genomen. Voor boekjaar 2015 betreft dit de koopsom inzake de verhoging ad 0,7 procent per 1 januari 2016, alsmede het verschil tussen de in 2014 geschatte en de in 2015 in rekening gebrachte koopsom met betrekking tot de verhoging per 1 januari 2015.

Het negatieve resultaat op collectieve waardeoverdrachten heeft betrekking op de overdracht van de eigen beleggingen naar NN. Deze middelen werden aangehouden ter dekking van het eigen vermogen van het fonds. Aangezien bij de overdracht van deze middelen (om in de toekomst te worden aangewend voor de financiering van toeslagverlening) geen sprake is van een vrijval van een daartegenover staande technische voorziening, is sprake van een negatief resultaat.

Oordeel van de externe actuaris over de financiële positie

Aangezien het pensioenfonds per 31 december 2016 geen pensioenverplichtingen meer heeft zijn de technische voorzieningen, het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen per 31 december 2016 nihil. Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum ten minste gelijk aan het wettelijk vereist eigen vermogen

De financiële positie van het pensioenfonds is naar de mening van de actuaris voldoende, vanwege een toereikende solvabiliteit; voor het fonds is geen sprake van dekkingstekort of reservetekort.

Risicoparaagraaf

In de paragraaf 'Risicobeheer' (pagina 54 en verder) wordt nader ingegaan op de risico's die het fonds al dan niet loopt. Het fonds heeft een intern risicomodel, gebaseerd op het model van DNB. Dit bevat naast financiële risico's is ook niet-financiële risico's en de beheersing daarvan.

Het garantiecontract met Nationale-Nederlanden neemt een belangrijk aantal risico's weg. Daardoor vormt het uitbestedingsrisico een van de grootste risico's. Het bestuur is van mening dat er in voldoende mate inzicht bestaat in de risico's ten aanzien van de pensioenadministratie en dat er afdoende beheersmaatregelen genomen zijn om de risico's als acceptabel te kwantificeren, zoals (service)afspraken met Nationale-Nederlanden, controles door Nationale-Nederlanden en overleg daarover met DNB en met het fonds, eigen controles, controles door de accountant van Nationale-Nederlanden, door de accountant van TBI Holdings B.V. en door de accountant van het fonds. Daarnaast voert het dagelijks bestuur van het fonds maandelijks overleg met een vertegenwoordiging van Nationale-Nederlanden. Tijdens deze overleggen is in 2016 stilgestaan bij alle actuele punten aangaande de uitvoering. Dit betreft zowel een maandelijks evaluatie van de dienstverlening als een bespreking van openstaande punten in de uitvoering. Op deze wijze is er continu aandacht voor en zicht op de kwaliteit van de operationele processen van Nationale-Nederlanden en op de tijdigheid en juistheid van de verwerking van mutaties.

Toekomstparagraaf

In 2015 heeft het fonds, middels een strategische heroriëntatie en na een evenwichtige belangenafweging, het voorgenomen besluit genomen om het pensioenfonds met ingang van 1 januari 2017 te liquideren. Het meest recente garantiecontract kende een looptijd tot en met 31 december 2016. Voor de pensioenopbouw vanaf 1 januari 2017 is er nog maar één pensioenregeling van toepassing, te weten de individuele (excedent) beschikbare premieregeling. Voor de tot en met 31 december 2016 opgebouwde garantieaanspraken is een toeslagregeling van toepassing. De tot en met 31 december 2016 opgebouwde pensioenen blijven volledig gegarandeerd door het huidige en voorgaande herverzekeringscontract met Nationale-Nederlanden. In de nieuwe situatie wordt de toegevoegde waarde van het pensioenfonds aanzienlijk beperkt, terwijl er wel veel kosten gemaakt moeten worden om het pensioenfonds in stand te houden. Daarnaast dient het pensioenfonds te voldoen aan de toenemende eisen van toezichthouders, hetgeen veel governance-verplichtingen met zich meebrengt.

Zowel het bestuur van het fonds als de Raad van Bestuur van TBI Holdings B.V. zijn van mening dat de verantwoordelijkheden en belangen van de verschillende belanghebbenden ook in de nieuwe situatie (situatie na liquidatie van het fonds) voldoende gewaarborgd dienen te blijven. Hiertoe is besloten om na liquidatie van het fonds een adviserende Pensioencommissie op te richten. De huidige bestuursleden hebben aangegeven dat zij bereid zijn gedurende een overgangperiode van circa twee jaar deze Pensioencommissie te vormen. Hiermee wordt voorkomen dat bij overgang van pensioenfonds naar Pensioencommissie de pensioenkennis verloren gaat. Daarnaast is het bestuur van mening dat met deze inrichting de overgangsprocessen efficiënt en effectief kunnen worden uitgevoerd.

Verder is door het bestuur van het fonds, op verzoek van de Raad van Bestuur van TBI Holdings, het voortouw genomen in het selectieproces van de nieuwe pensioenuitvoerder vanaf 2017 en is door het bestuur een advies uitgebracht ten aanzien van de nieuwe pensioenuitvoerder vanaf 1 januari 2017.

Rotterdam, 20 juni 2017

Het college van vereffenaars van Stichting Pensioenfonds TBI (in liquidatie)

W. Poldervaart MIM (voorzitter)

drs. E.H.P.W. van der Kellen-Laeven AAG (secretaris)

R. van Breemen

A. de Hoog (plv. voorzitter)

R. Lems

ing. F.W. van Meerkerk

Samenvatting van het verslag van de visitatiecommissie

De visitatiecommissie (hierna VC) heeft in februari 2017 Stichting Pensioenfonds TBI (hierna SP-TBI) gevisiteerd. Het betrof een jaarvisitatie waarbij het accent lag op de liquidatie van SP-TBI. In maart 2017 is de rapportage aan het bestuur verstrekt en deze is in april 2017 besproken. Hierna volgt een samenvatting uit deze rapportage.

In de periode vanaf de vorige visitatie (oktober 2015) heeft het bestuur vrijwel alle belangrijke aanbevelingen en verbeterpunten van de vorige visitatie overgenomen en uitgevoerd dan wel beargumenteerd niet overgenomen. De belangrijkste overgenomen punten zijn: (i) het systematisch volgen en bewaken van de prestaties van de adviseurs en dienstverleners, (ii) het concreet uitwerken van het actie- en stappenplan van de liquidatie naar de situatie van SP-TBI.

Deze visitatie (2017) betreft de periode vanaf het 4e kwartaal 2015 tot en met het 1e kwartaal 2017 en heeft plaatsgevonden in februari en maart 2017. Vanwege de voorgenomen liquidatie van SP-TBI is deze visitatie tevens de slotvisitatie. De nadruk van deze slotvisitatie is daarom het beoordelen van de zorgvuldigheid en evenwichtige belangenafweging bij het nemen van het (intentie) besluit en het proces van liquidatie van het pensioenfonds.

De algemene bevinding van de VC is dat het bestuur van het pensioenfonds het plan van aanpak zorgvuldig heeft opgesteld en het proces van liquidatie zeer goed heeft doorlopen. Hierbij hebben zij de belangen van alle belanghebbenden evenwichtig afgewogen en is bij de doorlopen stappen nadrukkelijk stil gestaan bij de gevolgen voor de deelnemers. De VC heeft geconstateerd dat het bestuur een actieve en ondersteunende rol ervaren heeft van het VO in het advies- en selectieproces van de nieuwe uitvoerder. Inzake het reguliere bestuur- en liquidatieproces heeft het VO een weinig (pro-) actieve rol gespeeld. De VC heeft echter geconcludeerd dat dit blijkaar niet geleid heeft tot vragen van de achterban.

Daarnaast heeft het bestuur ook oog gehouden voor de reguliere taken en verantwoordelijkheden voorafgaand aan het proces van liquidatie die horen bij het besturen van het pensioenfonds.

Het oordeel van de visitatiecommissie over zowel de reguliere taken en verantwoordelijkheden als het proces van liquidatie van het fonds is dan ook: 'zeer positief'.

Omdat het proces van liquidatie nog niet volledig is afgerond adviseert de VC om continu aandacht te vragen voor de gedefinieerde acties en planning en te blijven benadrukken aan de adviseurs en de uitbestedingspartners dat ook de laatste werkzaamheden professioneel worden afgehandeld. Daarnaast wil de VC de werkgever via de Pensioencommissie meegeven om:

- In het reglement te borgen dat alle geledingen binnen de Pensioencommissie stemrecht hebben in besluiten tot advies die op hun geleding betrekking hebben;
- De werkgever te ondersteunen in de monitoring van de performance en van de administratieve dienstverlening van NN(IP).

Deze rapportage en aanbevelingen zijn op 20 april 2017 besproken met het bestuur. Het bestuur heeft aangegeven zich goed te kunnen herkennen en vinden in de bevindingen van de commissie. Derhalve zijn geen inhoudelijke wijzigingen en/of aanvullingen verwerkt.

Verslag van het verantwoordingsorgaan

Algemeen

Het verantwoordingsorgaan is op 1 januari 2008 ingesteld. Het bestuur van Stichting Pensioenfonds TBI (het fonds) heeft op 16 maart 2009 op basis van de Principes voor Goed Pensioenfondsbestuur een reglement verantwoordingsorgaan vastgesteld. In 2014 is dit reglement geactualiseerd, mede ingegeven door de Wet Versterking Bestuur Pensioenfonds, die op 1 juli 2014 in werking is getreden. Op grond daarvan heeft het verantwoordingsorgaan meer adviesrechten gekregen. In het reglement verantwoordingsorgaan zijn onder meer de frequentie van het overleg met het bestuur, de te behandelen onderwerpen met betrekking tot het bestuursbeleid en de wijze van verantwoording door het bestuur vastgelegd.

Bevindingen

Op 29 mei 2017 heeft het verantwoordingsorgaan overleg gehad met het bestuur over het gevoerde beleid en de beleidsvoornemens voor de toekomst. Hierbij is in het bijzonder aandacht geschonken aan de stand van zaken met betrekking tot de voortgang van de liquidatie van het fonds en de daarmee samenhangende collectieve waardeoverdracht. In het verlengde hiervan is het verantwoordingsorgaan ook geïnformeerd over de informatie die aan de deelnemers is verstrekt in het kader van de selectie van de nieuwe pensioenuitvoerder per 1 januari 2017.

Het verantwoordingsorgaan heeft in het kader van zijn taakuitoefening kennis genomen van het winstdeling jaarwerk 2016 van Nationale-Nederlanden, het concept jaarverslag 2016, de concept jaarrekening 2016 en een aantal andere relevante documenten, waaronder de vastgestelde notulen van het verslagjaar.

In het verslagjaar 2016 heeft het verantwoordingsorgaan geen overleg gehad met de accountant en/of andere externe deskundigen.

Naar de mening van het verantwoordingsorgaan heeft het bestuur in 2016, zowel bij het uitvoeren als het vaststellen van het beleid, op een evenwichtige wijze de belangen van alle belanghebbenden behartigd. Ook zijn in 2016 de Principes voor Goed Pensioenfondsbestuur op een adequate wijze verder ingevoerd c.q. uitgevoerd. Verder heeft het bestuur van het fonds in 2016 ter zake van de toekenning van toeslagen een evenwichtig en prudent beleid gevoerd ten opzichte van alle belanghebbenden, rekening houdend ook met de gewijzigde (markt)omstandigheden.

De communicatie en de uitwisseling van gegevens tussen het bestuur en het verantwoordingsorgaan zijn ook in 2016 goed verlopen. De openheid in communicatie vanuit het bestuur wordt door het verantwoordingsorgaan bijzonder op prijs gesteld. Het verantwoordingsorgaan kan zich vinden in het door het bestuur gevoerde beleid in het afgelopen jaar.

Conclusie

Het verantwoordingsorgaan concludeert, op basis van de ter beschikking gestelde documenten en mondelinge toelichtingen, dat het bestuur op adequate wijze uitvoering heeft gegeven aan de beleidsvoornemens en dat de beleidskeuzes voor de toekomst op adequate wijze aan het verantwoordingsorgaan zijn gecommuniceerd.

Rotterdam, 29 mei 2017

Namens het verantwoordingsorgaan
Stichting Pensioenfonds TBI (in liquidatie)

Ir. G.J. Woudenberg

Reactie van het bestuur

Het bestuur van het fonds heeft kennis genomen van het verslag van het verantwoordingsorgaan. Het bestuur voelt zich door het oordeel van het verantwoordingsorgaan gesteund in het gevoerde beleid.

Rotterdam, 7 juni 2017

Namens het college van vereffenaars
Stichting Pensioenfonds TBI (in liquidatie)

A. de Hoog
Plaatsvervangend voorzitter

drs. E.H.P.W. van der Kellen – Laeven AAG
Secretaris

Jaarrekening

Balans per 31 december 2016

na voorgestelde bestemming saldo baten en lasten
(x € 1.000)

ACTIVA

		2016		2015	
Toelichting	€	€	€	€	
Beleggingen voor risico pensioenfonds					
Aandelen	6	-		4.799	
Vastrentende waarden	6	-		10.861	
Liquide middelen	6	-		21	
			-		15.681
Beleggingen voor risico deelnemers					
Vastgoed	7	-		135	
Aandelen	7	-		2.008	
Vastrentende waarden	7	-		11.842	
Liquide middelen	7	-		1	
			-		13.986
Herverzekeringsdeel technische voorzieningen					
Garantiecontracten	8	-		196.985	
Niet direct opeisbare vordering uit hoofde van herverzekering	9	144		112	
			144		197.097
Vorderingen en overlopende activa					
Vorderingen uit herverzekering	10	7.583		1.686	
Overige vorderingen	11	127		111	
			7.710		1.797
			7.854		228.561

PASSIVA

		<u>2016</u>		<u>2015</u>	
	Toelichting	€	€	€	€
Reserves					
Algemene reserve	12	7.623		16.345	
Beklemde reserve technisch resultaat	12	144		112	
Beklemde garantiereserve	12	-		16	
			<u>7.767</u>	<u>16.473</u>	
Technische voorzieningen					
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds	13	-		196.985	
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers	14	-		13.986	
			<u>-</u>	<u>210.971</u>	
Kortlopende schulden					
Overige schulden en overlopende passiva	15		87		1.117
			<u><u>7.854</u></u>	<u><u>228.561</u></u>	
Dekkingsgraad (in %)			n.v.t.		107,8

Staat van baten en lasten over 2016

(x € 1.000)

	Toelichting	2016		2015	
		€	€	€	€
BATEN					
Premiebijdragen (van werkgevers en werknemers)	18		2.559		2.755
Beleggingsresultaten voor risico pensioenfonds	19		827		364
Beleggingsresultaten voor risico deelnemers	20		201		299
Baten uit herverzekering	21		15.773		10.253
Overige baten	22		-		13
Totaal baten			19.360		13.684
LASTEN					
Mutatie VPV voor risico pensioenfonds					
- Pensioenopbouw	23	1.171		1.176	
- Toeslagverlening	24	406		1.664	
- Rentetoevoeging	25	(117)		348	
- Onttrekking pensioenuitkeringen	26	(8.269)		(8.551)	
- Onttrekking pensioenuitvoeringskosten	27	(166)		(171)	
- Wijziging marktrente	28	13.689		6.722	
- Wijziging actuariële grondslagen	29	281		-	
- Wijziging door overdracht van rechten	30	(201.166)		-	
- Overige mutaties	31	(2.814)		597	
			(196.985)		1.785
Mutatie herverzekeringsdeel technische voorzieningen	32		196.985		(1.785)
Mutatie VPV voor risico deelnemers	33		(13.986)		551
Kosten pensioenopbouw	34		1.407		2.371
Pensioenuitkeringen	35		9.224		9.372
Pensioenuitvoeringskosten	36		379		228
Saldo overdracht van rechten	37		30.937		-
Overige lasten	38		105		133
Totaal lasten			28.066		12.655
Resultaat			(8.706)		1.029

Bestemming van het saldo van baten en lasten

(x € 1.000)

	<u>2016</u>	<u>2015</u>
	€	€
Algemene reserve	(8.722)	1.107
Beklemde reserve technisch resultaat	32	15
Beklemde reserve uitkering garantie	(16)	(93)
	<u>(8.706)</u>	<u>1.029</u>

Algemene toelichting

1 Inleiding

Het doel van Stichting Pensioenfonds TBI (in liquidatie), statutair gevestigd te Rotterdam aan het adres Wilhelminaplein 37, is het nu en in de toekomst verstrekken van uitkeringen aan gepensioneerden en nabestaanden ter zake van ouderdom en overlijden. Het fonds geeft invulling aan de uitvoering van de pensioenregeling voor de bij TBI Holdings B.V. aangesloten ondernemingen waarvan werknemers als deelnemer zijn opgenomen in de pensioenregelingen van het fonds. Voor een specificatie van deze ondernemingen verwijzen wij naar de bijlage.

2 Korte beschrijving van de pensioenregeling

De CDC-regeling kan worden gekenmerkt als een collectief toegezegde bijdrageregeling (CDC) op basis van middelloon. Uit de vaste bijdrage van 36,4 procent van de pensioengrondslagsom wordt een voorwaardelijk geïndexeerde middelloonregeling gefinancierd met een pensioenleeftijd van 67 jaar. Jaarlijks wordt een aanspraak op ouderdomspensioen opgebouwd van 1,875 procent van de in dat jaar geldende pensioengrondslag. De pensioengrondslagsom is gelijk aan het jaarsalaris onder aftrek van een franchise. Jaarlijks beslist het bestuur van het fonds de mate waarin de opgebouwde pensioenen worden verhoogd.

Overeenkomstig artikel 10 van de pensioenwet kwalificeert de pensioenregeling als een uitkerings-overeenkomst.

In onderstaande tabel is de CDC-regeling samengevat:

Collectief toegezegde bijdrageregeling op basis van voorwaardelijk geïndexeerd middelloon	
Collectief toegezegde bijdrage	36,4 procent van de pensioengrondslagsom
Pensioenleeftijd	67 jaar
Pensioengevend jaarsalaris	Twaalf maal het vaste maandsalaris, vermeerderd met vakantietoelage (voor zover deze niet reeds is inbegrepen in het vaste maandsalaris) (plus tot maximaal 2 maandsalarissen aan contractueel vastgelegde vaste winstuitkering of gratificatie)
Franchise	5/4 maal het tweevoud van gehuwden-AOW met echtgenoot 65+, echter: - indien deelnemer in een Bpf: het maximumsalaris van het betreffende Bpf - indien deelnemer reeds deelneemt in door werkgever getroffen pensioenregeling: maximumsalaris van die pensioenregeling
Pensioengrondslag	Pensioengevend jaarsalaris minus franchise
Ouderdomspensioen	1,875 procent van de pensioengrondslag per dienstjaar (naar rato indien parttimer) met jaarlijkse voorwaardelijke toeslagen volgens de loonontwikkeling bij TBI Holdings B.V.
Partnerpensioen (PP)	70 procent van het Ouderdomspensioen
Wezenpensioen (WzP)	14 procent van het Ouderdomspensioen (verdubbeling bij volle wees)
Toeslagverlening	Voorwaardelijk, afhankelijk van de beschikbare middelen, ambitie van loonindexatie voor actieven en prijsindexatie voor inactieven
Flexibilisering	Uitruil, Hoog-laag, Vervroeging, Uitstel
Arbeidsongeschiktheid	Bij arbeidsongeschiktheid van 65 procent of meer wordt de pensioenopbouw premievrij voortgezet

Naast bovengenoemde voorwaardelijk geïndexeerde middelloonregeling voert het fonds tevens een individueel beschikbare premieregeling uit. Dit betreft een excedentregeling voor deelnemers met een salaris boven het maximum salaris van het Bedrijfstakpensioenfonds voor de Bouwnijverheid of het maximum salaris van de ondernemingspensioenregeling waarin de deelnemer pensioen opbouwt. De regeling fungeert tevens als basisregeling voor het holdingpersoneel dat vanaf 1 januari 2015 in dienst getreden is. De pensioenregeling kwalificeert als een premieovereenkomst.

Het fonds voert eveneens de (netto) prepensioenregeling uit voor een gesloten groep deelnemers. De prepensioenregeling kwalificeert als uitkeringsovereenkomst.

Tot slot voert het fonds met ingang van 1 januari 2015 een regeling aanvullend netto partner- en wezenpensioen. Dit is een vrijwillige aanvullende risicoverzekering voor het dekken van het overlijdensrisico voor het salaris boven de maximale fiscale grens (in 2015: € 100.000).

3 Overeenstemmingsverklaring

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen, zoals deze zijn opgenomen in Titel 9 Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek, met inachtneming van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving.

Het bestuur heeft op 20 juni 2017 de jaarrekening opgemaakt.

4 Liquidatiebesluit en collectieve waardeoverdracht

Het bestuur heeft op 4 juni 2015 het besluit genomen de verplichtingen van het fonds aan het eind van de lopende herverzekeringsovereenkomsten (31 december 2016) over te dragen naar een andere uitvoerder en aansluitend de stichting op te heffen. Als gevolg van dit genomen liquidatiebesluit voert het pensioenfonds vanaf deze datum de naam 'Stichting Pensioenfonds TBI (in liquidatie)'. De op dat moment zittende bestuursleden zullen allen vanaf deze datum optreden als vereffenaars. Dit is op 3 april 2017 gemeld bij de Kamer van Koophandel.

De feitelijke overdracht van de verplichtingen (voor zowel risico fonds als risico deelnemer) heeft plaatsgevonden op 31 december 2016. Als onderdeel van deze overdracht zijn tevens de eigen beleggingen (welke tegenover het eigen vermogen werden aangehouden) per dezelfde datum aan de nieuwe uitvoerder (NN) overgedragen. Deze middelen zullen worden aangewend voor de financiering van toekomstige toeslagverlening.

5 Grondslagen voor de waardering en resultaatbepaling

Algemeen

Alle bedragen zijn vermeld in duizenden euro's, tenzij anders vermeld.

Beleggingen en pensioenverplichtingen worden gewaardeerd tegen actuele waarde. Overige activa en passiva worden gewaardeerd tegen nominale waarde, tenzij anders vermeld. Baten en lasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop deze betrekking hebben.

Vergelijking met voorgaand jaar

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van het voorgaande jaar, met uitzondering van de bij de vaststelling van de voorziening pensioenverplichtingen gehanteerde door het Actuarieel Genootschap gepubliceerde prognosetafels AG2016. Ultimo 2015 werd gebruik gemaakt van de door het Actuarieel Genootschap gepubliceerde prognosetafels AG2014.

Schattingen en veronderstellingen

De opstelling van de jaarrekening, in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek, vereist dat het bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen en van baten en lasten. De schattingen en hiermee verbonden veronderstellingen zijn gebaseerd op ervaringen uit het verleden en verschillende andere factoren die, gegeven de omstandigheden, als redelijk worden beschouwd. De uitkomsten hiervan vormen de basis voor het oordeel over de boekwaarde van activa en verplichtingen die niet op eenvoudige wijze uit andere bronnen blijkt. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien, indien de herziening alleen voor die periode gevolgen heeft, of in de periode van herziening en toekomstige perioden, indien de herziening gevolgen heeft voor zowel de verslagperiode als toekomstige perioden.

Opname van een actief of een verplichting

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het fonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Baten worden in de rekening van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Indien een transactie ertoe leidt dat alle of nagenoeg alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of een verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde.

Dit betekent dat transacties worden verwerkt op handelsdatum en niet op afwikkelingsdatum. Als gevolg hiervan kan sprake zijn van een post 'nog af te wikkelen transacties'. Deze post kan zowel een actief als een passief zijn.

Saldering van een actief en een verplichting

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd als nettobedrag in de balans opgenomen, indien er sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen en bovendien de intentie bestaat om de posten op deze wijze af te wikkelen. De met de gesaldeerd opgenomen financiële activa en financiële verplichtingen samenhangende rentebaten en rentelasten worden eveneens gesaldeerd opgenomen.

Verwerking van waardeveranderingen van beleggingen

Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als beleggingsopbrengsten in de rekening van baten en lasten opgenomen.

Beleggingen

Algemeen

In overeenstemming met de pensioenwet worden beleggingen voor risico fonds gewaardeerd op actuele waarde. Slechts indien de actuele waarde van een belegging niet betrouwbaar kan worden vastgesteld, vindt waardering plaats op basis van geamortiseerde kostprijs.

Participaties in beleggingsinstellingen, die gespecialiseerd zijn in een bepaald soort beleggingen, worden gerubriceerd en gewaardeerd volgens de grondslagen voor dat soort beleggingen.

Aandelen

Beursgenoteerde aandelen en participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende beurskoers.

Indien geen betrouwbare schatting van de actuele waarde van de aandelen is te maken, worden aandelen gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs.

Vastrentende waarden

Beursgenoteerde vastrentende waarden en participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende beurskoers.

Beleggingen voor risico deelnemers

De grondslagen voor de waardering van de beleggingen voor risico deelnemers zijn gelijk aan die voor de beleggingen die voor rekening van het fonds worden aangehouden

Herverzekeringen

Uitgaande herverzekeringspremies worden verantwoord in de periode waarop de herverzekering betrekking heeft.

Vorderingen uit de herverzekeringscontracten op risicobasis worden verantwoord op het moment dat de verzekerde gebeurtenis zich voordoet. Bij waardering worden de herverzekerde uitkeringen contant gemaakt tegen de rentetermijnstructuur, onder toepassing van de actuariële grondslagen van het fonds. Vorderingen uit herverzekeringscontracten die classificeren als garantiecontracten worden gelijkgesteld aan de hiertegenover staande VPV. Bij waardering van de vordering wordt rekening gehouden met de kredietwaardigheid van de herverzekeraar.

Vorderingen uit hoofde van de winstdelingsregelingen in herverzekeringscontracten worden verantwoord op het moment van toekenning door de herverzekeraar.

Vorderingen en overlopende activa

Voor zover noodzakelijk, is een voorziening voor oninbaarheid in mindering gebracht.

Technische voorzieningen

Voorziening pensioenverplichtingen

De VPV wordt gewaardeerd op actuele waarde (marktwaarde). De actuele waarde wordt bepaald op basis van de contante waarde van de beste inschatting van toekomstige kasstromen die samenhangen met op de balansdatum onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen. Onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen zijn de opgebouwde nominale aanspraken en de onvoorwaardelijke (toeslag)toezeggingen. De contante waarde wordt bepaald met gebruikmaking van de marktrente.

Bij de berekening van de VPV is uitgegaan van de op de balansdatum geldende pensioenreglementen en van de over de verstreken deelnemersjaren verworven aanspraken. Jaarlijks wordt door het bestuur besloten of de opgebouwde pensioenen worden verhoogd. Alle per balansdatum bestaande toeslagbesluiten (ook voor toeslagen na balansdatum, voor zover sprake is van ex ante-condities) zijn in de berekening begrepen. Er wordt geen rekening gehouden met toekomstige salarisontwikkelingen.

Bij de berekening van de voorziening wordt rekening gehouden met de premievrije pensioenopbouw in verband met arbeidsongeschiktheid op basis van contante waarde van de premies waarvoor vrijstelling is verleend wegens arbeidsongeschiktheid.

Bij de bepaling van de actuariële uitgangspunten wordt uitgegaan van voor de toezichthouder acceptabele grondslagen, waarbij rekening wordt gehouden met de voorzienbare trend in overlevingskansen.

De berekeningen zijn uitgevoerd op basis van de volgende actuariële grondslagen en veronderstellingen:

- Rekenrente: de VPV per ultimo boekjaar is vastgesteld op basis van de gecorrigeerde rentetermijnstructuur (RTS) inclusief Ultimate Forward Rate (UFR) per 31 december van het betreffende jaar, zoals gepubliceerd door DNB;
- Overlevingstafels: de sterftekansen zijn ontleend aan de door het Actuarieel Genootschap gepubliceerde prognosetafels AG2016 (2015: AG Prognosetafels AG2014). De sterftekansen in deze tafels zijn gecorrigeerd op basis van de correctietabel ES-P2A van het Verbond van Verzekeraars. Ultimo 2016 zijn de sterftekansen ontleend aan de (start)kolom 2017 van de gepubliceerde tafel (ultimo 2015: startkolom 2016). De sterftekansen zullen jaarlijks worden aangepast op basis van de startkolom met sterftekansen die één jaar is verschoven. Voor de berekeningen inzake het ingegaan wezenpensioen zijn geen sterftekansen gebruikt.
- Leeftijdsbepaling: de leeftijden per de balansdatum zijn in jaren en maanden nauwkeurig vastgesteld. Daarbij wordt verondersteld dat alle deelnemers zijn geboren op de eerste dag van de maand. Voor het partnerpensioen wordt verondersteld dat de partner drie jaar jonger is dan de verzekerde man, respectievelijk drie jaar ouder dan de verzekerde vrouw;
- Partnerfrequenties: er wordt uitgegaan van de volgende frequenties:
 - Mannen: tot leeftijd 49, geleidelijk stijgend tot 90 procent, daarna gehandhaafd op 90 procent tot leeftijd 60, vanaf leeftijd 60 tot leeftijd 65 op 91 procent;
 - Vrouwen: tot leeftijd 39, geleidelijk stijgend tot 85 procent, daarna gehandhaafd op 85 procent tot leeftijd 48, vanaf leeftijd 49 tot leeftijd 65 geleidelijk dalend tot 76 procent;
 - Voor het uitruilbaar nabestaandepensioen is de partnerfrequentie op pensioenleeftijd 65 gelijk aan 1;
- Kosten: ter dekking van de kosten, verbonden aan de uitbetaling van de pensioenen, zijn de netto koopsommen verhoogd met 2 procent (excassokosten);
- Uitkeringen: verondersteld wordt dat de pensioenuitkeringen continu geschieden.

Vorzieningen voor risico deelnemer

De waardering van de voorzieningen voor risico van de deelnemers wordt bepaald door de waardering van de tegenover deze voorzieningen aangehouden beleggingen.

Overige schulden en overlopende passiva

Overige schulden en overlopende passiva worden bij de eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na de eerste verwerking worden schulden gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten).

Kasstroomoverzicht

Aangezien de kasstromen grotendeels worden verwerkt via de herverzekeraar, is een kasstroomoverzicht achterwege gelaten.

Toelichting op de balans en staat van baten en lasten

6 Beleggingen voor risico fonds

(x € 1.000)	Aandelen	Vastrentende waarden	Liquide middelen	Totaal
Stand per 31 december 2014	4.286	8.838	27	13.151
Aankopen / verstrekkingen	2.617	3.570	-	6.187
Verkopen / aflossingen	(2.395)	(1.442)	-	(3.837)
Overige mutaties	-	-	(6)	(6)
Herwaardering	291	(105)	-	186
Stand per 31 december 2015	4.799	10.861	21	15.681
Aankopen / verstrekkingen	3.316	1.436	-	4.752
Verkopen / aflossingen	(3.250)	(1.090)	-	(4.340)
Overige mutaties	-	-	1	1
Herwaardering	301	304	-	605
	5.166	11.511	22	16.699
Overdracht naar Nationale-Nederlanden	(5.166)	(11.511)	(22)	(16.699)
Stand per 31 december 2016	-	-	-	-

In verband met het genomen liquidatiebesluit zijn de beleggingen voor risico fonds per 31 december 2016 aan Nationale-Nederlanden overgedragen. Deze beleggingen zullen worden aangewend voor de financiering van toekomstige toeslagverlening over de per 31 december 2016 opgebouwde rechten.

Aandelen

De samenstelling van de beleggingsportefeuille is als volgt:

(x € 1.000)	2016	2015
ING Global Equity Fund	-	2.898
ING Institutioneel Dividend Aandelen Fonds - I	-	694
ING Global Emerging Markets Fund - I	-	1.207
	-	4.799

Vastrentende waarden

De samenstelling van de beleggingsportefeuille is als volgt:

(x € 1.000)	2016	2015
ING Fixed Income All Grade Fund - I	-	9.763
ING (L) RF EMD (Hard Currency) – I DIS EUR (H)	-	551
ING Global High Yield Fund - I	-	547
	-	10.861

Methodiek bepaling marktwaarde

Bij de waardering van de beleggingen van de stichting geldt voor de gehele portefeuille dat deze, voor zowel 2016 (tot het moment van overdracht naar Nationale-Nederlanden) als 2015, bestaat uit ING-beleggingsfondsen. Deze fondsen kennen een dagelijkse intrinsieke waardebepaling, dagelijkse toe- en uittredingsmomenten en hebben voornamelijk beursgenoteerde stukken in portefeuille. De waardering vindt derhalve plaats op basis van marktnoteringen (niveau 1 volgens RJ290).

Overige toelichtingen

Ten aanzien van de beleggingsportefeuille gelden aanvullend de volgende toelichtingen:

- Er is geen sprake van belegging in de premie bijdragende onderneming.
- Er is geen sprake van uitlening van beleggingen.
- Ultimo boekjaar is geen sprake van balansposities en/of toekomstige kasstromen welke door het fonds door middel van derivaten worden afgedekt.

7 Beleggingen voor risico deelnemers

<i>(x € 1.000)</i>	2016	2015
	<hr/>	<hr/>
Vastgoed	-	135
Aandelen	-	2.008
Vastrentende waarden	-	11.842
Liquide middelen	-	1
	<hr/>	<hr/>
	-	13.986
	<hr/> <hr/>	<hr/> <hr/>

Met de jaarlijks belegde premies wordt, voor rekening en risico van de deelnemers, een pensioenkapitaal opgebouwd.

Als gevolg van het genomen liquidatiebesluit en de overdracht van de verplichtingen (en bijbehorende beleggingen) naar Nationale-Nederlanden per 31 december 2016 is ultimo verslagjaar geen sprake meer van beleggingen voor risico deelnemers.

8 Herverzekeringsdeel technische voorziening

<i>(x € 1.000)</i>	2016	2015
	<hr/>	<hr/>
Garantiecontract met beleggingsdepot	-	196.985
	<hr/>	<hr/>

Met de herverzekeraar is een (technische) winstdelingsregeling overeengekomen.

Ten aanzien van het gesepareerde beleggingsdepot inzake de middelen tot 2012 is, in verband met de premievrijmaking per 1 januari 2012, de deling in de technische resultaten komen te vervallen.

Ten aanzien van het gesepareerde beleggingsdepot inzake de middelen vanaf 2012 is bepaald dat het fonds een aandeel krijgt van 30 procent van de cumulatieve technische winst over de contractperiode 2012 tot en met 2016, indien dit cumulatieve saldo positief is. Indien sprake is van een negatief gecumuleerd saldo aan het eind van de winstdelingsperiode, komt dit volledig voor rekening van Nationale-Nederlanden.

Het in het boekjaar behaalde technische resultaat in gesepareerde beleggingsdepot inzake de middelen vanaf 2012 bedraagt positief € 32 (2015: positief € 50). Het aandeel van het pensioenfonds bedraagt 30 procent in het gecumuleerde positieve technisch resultaat ad € 480 ultimo 2016, te weten € 144.

De (latente) vordering op de herverzekeraar uit hoofde van deling in het technisch resultaat wordt verantwoord onder de langlopende vorderingen.

In verband met een in de overeenkomst met Nationale-Nederlanden opgenomen bepaling omtrent het uitlooprisico van 2 jaar, heeft ultimo 2016 nog geen uitkering van het aandeel in het technisch resultaat plaatsgevonden. De afwikkeling van deze vordering zal onderdeel zijn van de finale afrekening met Nationale-Nederlanden.

Op 1 februari 2011 is het gewijzigde besluit Financieel Toetsingskader Pensioenfonds in werking getreden. Hierin staat dat een volledig herverzekerd fonds het kredietrisico op de verzekeraar buiten beschouwing mag laten bij de berekening van het vereist eigen vermogen en de waardering van de vordering op de herverzekeraar op marktwaarde. Het bestuur is zich bewust van het kredietrisico, maar is van mening dat dit niet te kwantificeren is. Het bestuur heeft besloten het kredietrisico op nihil te waarderen. Het bestuur is van mening dat op deze wijze een zo transparant en realistisch mogelijk beeld van de financiële positie wordt geschetst. Bovendien wordt aangesloten bij de nieuwste inzichten.

Voor de bij Nationale-Nederlanden ondergebrachte pensioenverplichtingen wordt in een tweetal beleggingsdepots aangehouden (middelen tot 2012 en middelen vanaf 2012). In verband met de collectieve overdracht van de pensioenverplichtingen per 31 december 2016 naar Nationale-Nederlanden zijn ook de beleggingen die binnen de beide beleggingsdepots worden aangehouden per de genoemde datum volledig overgedragen naar Nationale-Nederlanden. De in onderstaande overzichten gegeven informatie (onder meer om inzicht te geven in het behaalde rendement binnen de beide beleggingsdepots) heeft derhalve betrekking op de ontwikkeling gedurende het volledige verslagjaar, waarbij de ultimo 2016 aanwezige waarde vervolgens wordt overgedragen naar Nationale-Nederlanden.

De verdeling van de beleggingsportefeuille over beide beleggingsdepots kan als volgt worden weergegeven:

<i>(x € 1.000)</i>	Depot tot 2012	Depot vanaf 2012	2016	2015
Aandelen	-	-	-	55.780
Vastrentende waarden	-	-	-	131.398
Annuïteitenleningen	-	-	-	3.963
Liquide middelen	-	-	-	124
	-	-	-	191.265

Met ingang van 2012 vinden geen verdere aflossingen op de annuïteitenlening plaats. Als gevolg van het premievrij maken van de verplichtingen per 1 januari 2012 blijft deze lening 'bevroren' op het saldo ultimo 2011 en is niet verder overrentedelend gemaakt.

Stichting Pensioenfonds TBI (in liquidatie)
Rotterdam

Het verloop van de beleggingsportefeuille van het gesepareerde beleggingsdepot inzake de middelen tot 2012 kan als volgt worden weergegeven:

(x € 1.000)	Aandelen	Vastrentende waarden	Annuïteiten lening	Liquide middelen	Totaal
Stand per 31 december 2014	57.971	122.243	3.963	33	184.210
Aankopen / verstrekkingen	14.659	23.213	-	-	37.872
Verkopen / aflossingen	(23.659)	(23.499)	-	-	(47.158)
Overige mutaties	-	-	-	(15)	(15)
Herwaardering	5.057	(417)	-	-	4.640
Stand per 31 december 2015	54.028	121.540	3.963	18	179.549
Aankopen / verstrekkingen	13.510	23.444	-	-	36.954
Verkopen / aflossingen	(15.919)	(30.279)	-	-	(46.198)
Overige mutaties	-	-	-	27	27
Herwaardering	4.292	8.632	-	-	12.924
	55.911	123.337	3.963	45	183.256
Overdracht naar Nationale-Nederlanden	(55.911)	(123.337)	(3.963)	(45)	(183.256)
Stand per 31 december 2016	-	-	-	-	-

Het verloop van de beleggingsportefeuille van het gesepareerde beleggingsdepot inzake de middelen vanaf 2012 kan als volgt worden weergegeven:

(x € 1.000)	Aandelen	Vastrentende waarden	Liquide middelen	Totaal
Stand per 31 december 2014	1.692	10.483	24	12.199
Aankopen / verstrekkingen	207	2.125	-	2.332
Verkopen / aflossingen	(241)	(2.326)	-	(2.567)
Overige mutaties	-	-	82	82
Herwaardering	94	(424)	-	(330)
Stand per 31 december 2015	1.752	9.858	106	11.716
Aankopen / verstrekkingen	289	2.888	-	3.177
Verkopen / aflossingen	(42)	(1.501)	-	(1.543)
Overige mutaties	-	-	(56)	(56)
Herwaardering	107	1.131	-	1.238
	2.106	12.376	50	14.532
Overdracht naar Nationale-Nederlanden	(2.106)	(12.376)	(50)	(14.532)
Stand per 31 december 2016	-	-	-	-

Methodiek bepaling marktwaarde

Bij de waardering van de beleggingen van de stichting geldt voor de gehele portefeuille dat deze, voor zowel 2016 als 2015, bestaat uit ING-beleggingsfondsen. Deze fondsen kennen een dagelijkse intrinsieke waardebepaling, dagelijkse toe- en uitredingsmomenten en hebben voornamelijk beursgenoteerde stukken in portefeuille. De waardering vindt derhalve plaats op basis van marktnoteringen. Uitzondering hierop betreft de annuïteitenlening (2016 ad nihil i.v.m. de collectieve overdracht naar Nationale-Nederlanden; 2015 ad € 3.963); de bepaling van de waardering van deze lening valt onder de categorie 'overig' (de lening is, in verband met het premievrij maken van de overeenkomst, 'bevroren' op de waarde ultimo 2011).

Overige toelichtingen

Ten aanzien van de beleggingsportefeuille gelden aanvullend de volgende toelichtingen:

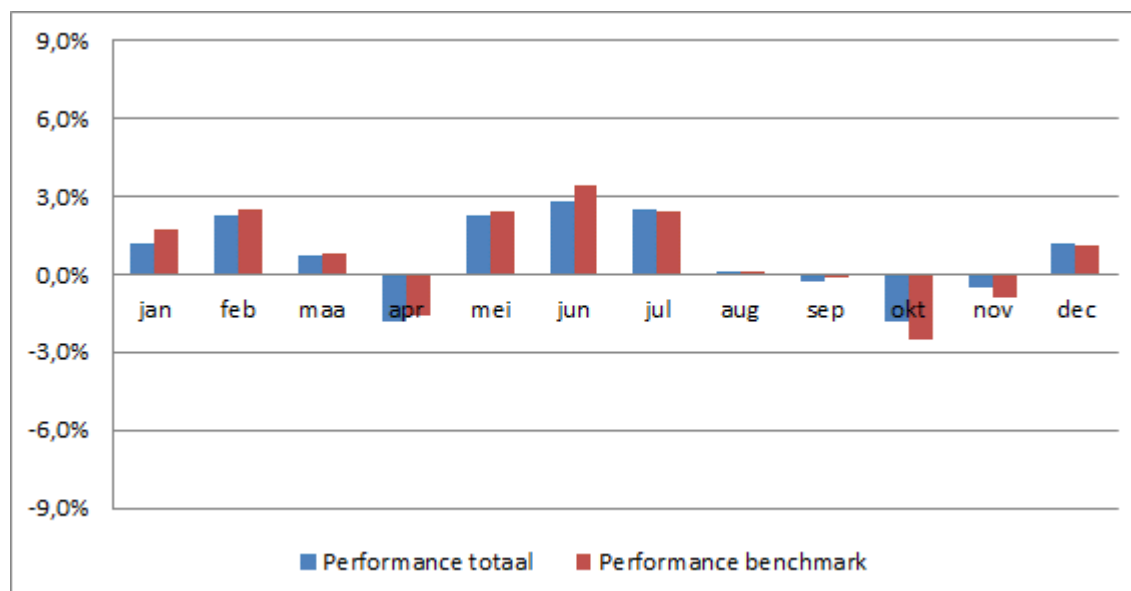
- Er is geen sprake van belegging in de premie bijdragende onderneming.
- Er is geen sprake van uitlening van beleggingen.
- Ultimo boekjaar is geen sprake balansposities en/of toekomstige kasstromen welke door het fonds door middel van derivaten worden afgedekt.

De behaalde rendementen ten opzichte van de benchmark van het gesepareerde beleggingsdepot inzake de middelen tot 2012 kunnen als volgt worden weergegeven:

Performance in %	2016	2015
Aandelenfondsen	8,0	8,3
Benchmark	11,1	9,1
Vastrentende waarden	8,2	0,0
Benchmark	8,2	-0,2
Totaal beleggingen	8,7	3,0
Totale Benchmark	9,4	2,8

De voor de aandelenfondsen gehanteerde benchmark betreffen de MSCI (DM) World (Net) en de MSCI (EM) Emerging Markets Free (Net). De voor de vastrentende waarden gehanteerde samengestelde Benchmark betreft de Barclays Capital Euro Aggregate Unhedged en de Customised Benchmark for ING Fixed Income All Grade Long Duration Fun - Z.

De in het boekjaar behaalde maandrendementen (inclusief benchmark) kunnen als volgt worden weergegeven:

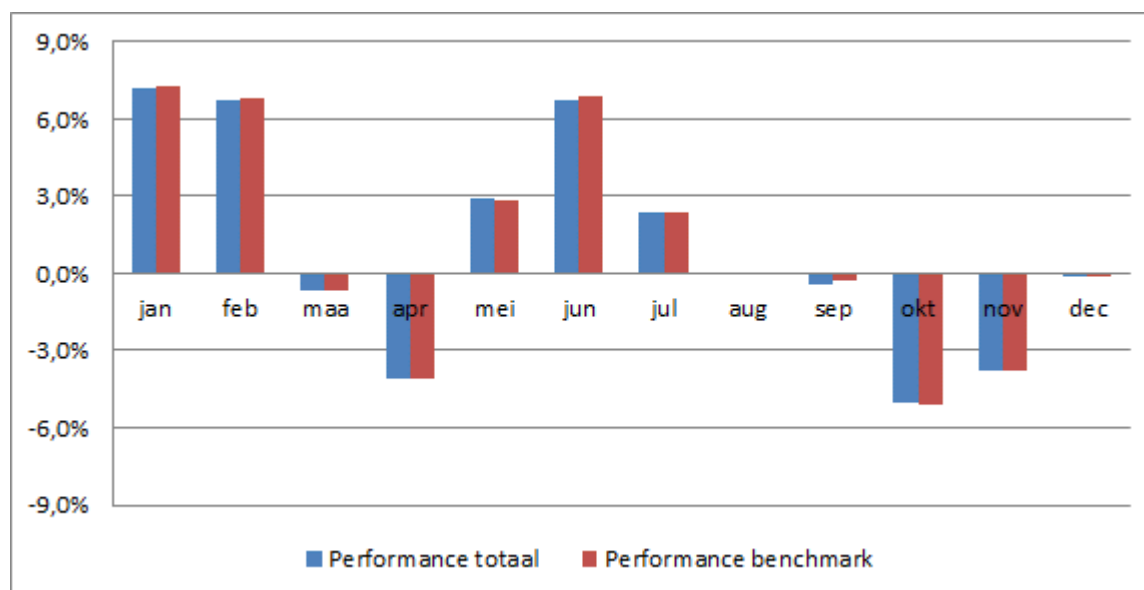

De behaalde rendementen ten opzichte van de benchmark van het gesepareerde beleggingsdepot inzake de middelen vanaf 2012 kunnen als volgt worden weergegeven:

Performance in %	2016	2015
Aandelenfondsen (return portefeuille)	5,5	5,7
Benchmark	6,1	5,2
Vastrentende waarden (matching portefeuille)	12,4	-3,3
Benchmark	12,5	-3,2
Totaal beleggingen	11,3	-2,3
Totale Benchmark	11,6	-2,0

De voor de aandelenfondsen (return portefeuille) gehanteerde benchmark betreft de Balanced Return Fund – Composite Reference Index. De voor de vastrentende waarden (matching portefeuille) gehanteerde benchmark betreft de Customized Benchmark for ING Duration Matching Fund, afgestemd op de betreffende onderliggende fondsen.

De in het boekjaar behaalde maandrendementen (inclusief benchmark) kunnen als volgt worden weergegeven:

Aandelen

De samenstelling van de beleggingsportefeuille inzake het gesepareerde beleggingsdepot voor de middelen tot 2012 is als volgt:

(x € 1.000)	2016	2015
ING Global Equity Basis Fund - Z	-	30.187
ING Dividend Aandelen Fonds - Z	-	7.714
ING Global Emerging Markets Fund – Z	-	4.205
ING (L) Institutional Global Enh. Cl.I Cap (EUR)	-	11.922
	-	54.028

De samenstelling van de beleggingsportefeuille inzake het gesepareerde beleggingsdepot voor de middelen vanaf 2012 is als volgt:

<i>(x € 1.000)</i>	2016	2015
	-	1.752
ING Balanced Return Fund - Z	-	1.752

Vastrentende waarden

De samenstelling van de beleggingsportefeuille voor de middelen tot 2012 is als volgt:

<i>(x € 1.000)</i>	2016	2015
	-	65.030
ING Fixed Income All Grade Fund - Z	-	65.030
ING Fixed Income All Grade Long Duration Fund - Z	-	56.510
	-	121.540

De samenstelling van de beleggingsportefeuille voor de middelen vanaf 2012 is als volgt:

<i>(x € 1.000)</i>	2016	2015
	-	1.542
ING Duration Matching Fund (M) - Z	-	1.542
ING Duration Matching Fund (L) - Z	-	4.004
ING Duration Matching Fund L-Plus - Z	-	1.627
ING Duration Matching Fund (XL) - Z	-	2.685
	-	9.858

Overige beleggingen

De overige beleggingen betreffen de liquide middelen. Deze staan het fonds niet vrij ter beschikking en zijn uitsluitend bedoeld voor het verrichten van beleggingstransacties.

9 Niet direct opeisbare vordering uit hoofde van herverzekering

<i>(x € 1.000)</i>	2016	2015
	144	112
Latente vordering technisch resultaat	144	112

Dit betreft een latente langlopende vordering op de herverzekeraar uit hoofde van de deling in het technisch resultaat in het depot opbouw vanaf 2012. Gedurende de contractperiode wordt het technisch resultaat binnen het gesepareerde beleggingsdepot gereserveerd. Indien aan het eind van de winstdelingsperiode het resultaat positief is, ontvangt het fonds een aandeel van 30 procent in dit resultaat. Het restant komt ten gunste van de herverzekeraar. Indien het gecumuleerde resultaat aan het eind van de winstdelingsperiode negatief is, komt dit volledig voor rekening van de herverzekeraar.

Het saldo ultimo 2016 betreft het aandeel van het fonds (30 procent) in het ultimo 2016 gecumuleerde technisch resultaat (over de jaren 2012 tot en met 2016).

In verband met een in de overeenkomst met Nationale-Nederlanden opgenomen bepaling omtrent het uitlooprisico van 2 jaar, heeft ultimo 2016 nog geen uitkering van het aandeel in het technisch resultaat plaatsgevonden. De afwikkeling van deze vordering zal onderdeel zijn van de finale afrekening met Nationale-Nederlanden.

10 Vorderingen uit herverzekering

(x € 1.000)	2016	2015
Vordering uit hoofde van herverzekering	7.583	1.670
Latente vordering uitkeringsgarantie	-	16
	7.583	1.686

De vordering uit hoofde van herverzekering betreft de algemene reserves die zijn ondergebracht in de beleggingsdepots bij Nationale-Nederlanden. Het grootste deel van de algemene reserves is sinds 4 mei 2010 ondergebracht in een tweede beleggingsdepot.

Daarnaast is in het saldo ultimo 2016 tevens opgenomen een vordering uit hoofde van de reguliere rekening-courantverhouding ad 85 (ultimo 2015: schuld ad € 1.031, zie toelichting 14).

De vorderingen hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.

11 Overige vorderingen

(x € 1.000)	2016	2015
Vorderingen op sponsor(s)	127	111

Deze vorderingen hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.

12 Reserves

(x € 1.000)	Algemene reserve	Beklemde reserve technisch resultaat	Beklemde garantie- reserve	Totaal
Stand per 31 december 2014	15.238	97	109	15.444
Uit bestemming saldo van baten en lasten	1.107	15	(93)	1.029
Stand per 31 december 2015	16.345	112	16	16.473
Uit bestemming saldo van baten en lasten	(8.722)	32	(16)	(8.706)
Stand per 31 december 2016	7.623	144	-	7.767

De algemene reserve van het fonds vervult de functie van weerstandsvermogen. Bij de oprichting van het fonds is geen stichtingskapitaal gestort.

De reserve technisch resultaat heeft betrekking op het aandeel van het fonds in het gecumuleerde technische resultaat in het depot opbouw vanaf 2012. Indien het technisch resultaat aan het eind van de winstdelingsperiode positief is, ontvangt het fonds een aandeel van 30 procent hierin. Een eventueel negatief gecumuleerd technisch resultaat komt voor rekening van de herverzekeraar. Het saldo van de beklemde reserve ultimo 2016 betreft het 30 procent aandeel in het technisch resultaat over 2012 tot en met 2016.

De garantiereserve is beklemd en komt uitsluitend beschikbaar aan het fonds wanneer bij beëindiging van het contract alle opgebouwde pensioenen worden overgedragen aan een andere uitvoerder. Per 1 januari 2012 is een nieuwe overeenkomst met Nationale-Nederlanden afgesloten, waarbij de tot en met 2011 opgebouwde aanspraken in een premievrij contract zijn ondergebracht. Als gevolg hiervan zal de tegenover dit beklemd vermogen opgenomen vordering gedurende de looptijd van de nieuwe overeenkomst geleidelijk worden afgeboekt ten gunste van de herverzekeraar. Deze reserve zal derhalve overeenkomstig worden verlaagd vanuit de winstbestemming.

Solvabiliteit/dekkingsgraad

De solvabiliteit van het pensioenfonds is toereikend. Het vereist eigen vermogen is gekwantificeerd op nihil. Dit is gebaseerd op het gewijzigde besluit Financieel Toetsingskader Pensioenfonds, dat per 1 februari 2011 in werking is getreden. Hierin staat dat een volledig herverzekerd fonds het kredietrisico op de verzekeraar buiten beschouwing mag laten bij de berekening van het vereist eigen vermogen.

In verband met de overdracht van de verplichtingen per 31 december 2016 naar Nationale-Nederlanden is ultimo boekjaar geen sprake meer van een dekkingsgraad of minimaal vereist vermogen.

Zoals aangegeven is ultimo boekjaar geen sprake meer van een dekkingsgraad. Ter informatie is onderstaand alsnog inzicht gegeven in het verloop van de dekkingsgraad, waarbij is uitgegaan van de situatie op het moment vóór de collectieve overdracht naar Nationale-Nederlanden:

	2016	2015
Dekkingsgraad primo boekjaar	107,8%	107,9%
Premies	-0,1%	0,0%
Uitkeringen	0,3%	0,4%
Toeslagen	0,0%	-0,6%
Rentetermijnstructuur	-0,5%	-0,3%
(Over)rendement	3,9%	1,0%
Wijziging actuariële grondslagen	0,0%	0,0%
Overig	0,0%	-0,6%
Dekkingsgraad ultimo boekjaar (vóór collectieve overdracht)	111,4%	107,8%

13 Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds

(x € 1.000)	2016	2015
Voorziening pensioenverplichtingen	-	196.985

Het mutatieverloop van de voorziening pensioenverplichtingen is als volgt:

(x € 1.000)	2016	2015
Stand per 1 januari	196.985	195.200
Pensioenopbouw	1.171	1.176
(Overige) toeslagen	406	1.664
Rentetoevoeging	(117)	348
Onttrekkingen voor pensioenuitkeringen	(8.269)	(8.551)
Onttrekkingen voor pensioenuitvoeringskosten	(166)	(171)
Wijziging marktrente	13.689	6.722
Wijziging actuariële grondslagen	281	-
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	94	-
Overige wijzigingen voorziening pensioenverplichtingen	(2.814)	597
	201.260	196.985
Overdracht naar Nationale-Nederlanden	(201.260)	-
Stand per 31 december	-	196.985

Ultimo boekjaar (vóór het moment van collectieve overdracht) is de gemiddeld gewogen discontovoet 1,14 procent bij een duration van 13,6 (2015: rentetermijnstructuur 1,49 procent bij een duration van 13,4).

(x € 1.000)	2016	2015
Actieve deelnemers	-	3.474
Gewezen deelnemers	-	63.185
Pensioengerechtigden	-	130.326
	-	196.985

De methode voor de berekening van de pensioenverplichtingen is zodanig toegepast dat er geen sprake is van financieringsachterstand. Per balansdatum zijn de uit de pensioenregelingen voortvloeiende aanspraken of rechten van deelnemers in de berekening van de pensioenverplichtingen meegenomen. Naar hun aard hebben de technische voorzieningen in het algemeen een langlopend karakter.

Toeslagbeleid

De toeslag op pensioenrechten en pensioenaanspraken wordt jaarlijks vastgesteld door het bestuur van het fonds.

Er bestaat een ambitie om jaarlijks de pensioenrechten en pensioenaanspraken aan te passen. De toeslag in een jaar is voorwaardelijk en is afhankelijk van de hoogte van de beschikbare premie voor de actieve deelnemers en vindt voor de ingegane pensioenen en premievrije aanspraken plaats voor zover de voorzienbare middelen van het fonds dit toelaten. De toeslag op het opgebouwde deel van de pensioenaanspraken van deelnemers wordt in beginsel afgeleid van de ontwikkeling van de loonindex van TBI Holdings B.V. De toeslag op de ingegane pensioenen en de nog niet ingegane pensioenen van gewezen deelnemers wordt in beginsel afgeleid van de stijging van de consumentenprijsindex (cpi), zoals vastgesteld per oktober door het CBS. De pensioenrechten en pensioenaanspraken van inactieve deelnemers zijn per 1 januari 2016 met 0,7 procent verhoogd (2015: 1,1 procent verhoging) en de pensioenaanspraken van actieve deelnemers zijn per 1 januari 2016 met 1,0 procent verhoogd (2015: 1,1 procent).

Er is geen recht op toekomstige toeslagen. Het is niet zeker of en in hoeverre in de toekomst toeslagen worden verleend. Het fonds heeft geen geld gereserveerd voor toekomstige toeslagen. Toeslagen worden uit een marge in de toekomstige premies en uit de overrente gefinancierd.

Het besluit inzake de toeslagverlening voor de actieve en inactieve deelnemers per 1 januari 2017 wordt pas in 2017 genomen. Dit gebeurt niet meer door het bestuur van het pensioenfonds maar door de Raad van Bestuur van TBI Holdings B.V.

Inhaaltoeslagen

Onder bepaalde omstandigheden kunnen inhaaltoeslagen worden toegekend. Inhaaltoeslagen zijn toeslagen die worden toegezegd, voor zover in het verleden niet de volledige toeslagen zijn verleend. Volgens het huidige toeslagbeleid van het fonds worden geen inhaaltoeslagen toegekend.

Onderstaand is een specificatie gegeven van het verschil tussen de volledige en de werkelijke toeslagen.

Actieven	Volledige toeslag	Toegekende toeslag	Vershil
1 januari 2007	2,2%	2,2%	0,0%
1 januari 2008	3,2%	3,2%	0,0%
1 januari 2009	3,5%	2,8%	-0,7%
1 januari 2010	0,7%	0,7%	0,0%
1 januari 2011	1,6%	1,6%	0,0%
1 januari 2012	2,6%	2,6%	0,0%
1 januari 2013	1,4%	1,4%	0,0%
1 januari 2014	1,6%	1,6%	0,0%
1 januari 2015	1,1%	1,1%	0,0%
1 januari 2016	1,0%	1,0%	0,0%
Totaal verschil			-0,7%

Het besluit tot toeslag op de pensioenaanspraken van de actieve deelnemers wordt in de loop van het betreffende kalenderjaar genomen. Het besluit voor de verhoging per 1 januari 2017 wordt pas in 2017 genomen. Dit gebeurt niet meer door het bestuur van het pensioenfonds maar door de Raad van Bestuur van TBI Holdings B.V.

Inactieven	Volledige toeslag	Toegekende toeslag	Vershil
1 januari 2006	1,6%	1,0%	-0,6%
1 januari 2007	0,9%	0,9%	0,0%
1 januari 2008	1,6%	1,6%	0,0%
1 januari 2009	2,8%	0,0%	-2,8%
1 januari 2010	0,7%	0,0%	-0,7%
1 januari 2011	1,6%	1,3%	-0,3%
1 januari 2012	2,6%	0,0%	-2,6%
1 januari 2013	2,9%	1,0%	-1,9%
1 januari 2014	1,6%	1,6%	0,0%
1 januari 2015	1,1%	1,1%	0,0%
1 januari 2016	0,7%	0,7%	0,0%
Totaal verschil			-8,9%

Het besluit tot toeslag op de pensioenaanspraken van de inactieve deelnemers per 1 januari 2017 zal niet meer door het bestuur van het pensioenfonds worden genomen maar door de Raad van Bestuur van TBI Holdings B.V. Het besluit hieromtrent zal in 2017 plaatsvinden.

14 Voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers

<i>(x € 1.000)</i>	2016	2015
Stand per 1 januari	13.986	13.435
Inleg en stortingen	1.007	1.073
Uitkering overlijden / expiraties / uitgaande waardeoverdrachten	(956)	(821)
Beleggingsresultaten risico deelnemer	201	299
	<u>14.238</u>	<u>13.986</u>
Collectieve overdracht naar Nationale-Nederlanden	(14.238)	-
Stand per 31 december	<u><u>-</u></u>	<u><u>13.986</u></u>

15 Overige schulden en overlopende passiva

<i>(x € 1.000)</i>	2016	2015
Schulden aan herverzekering	-	1.031
Overlopende passiva	87	86
Stand per 31 december	<u><u>87</u></u>	<u><u>1.117</u></u>

Alle schulden hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.

16 Risicobeheer

Doordat het fonds de VPV heeft herverzekerd door middel van een garantiecontract, loopt het fonds slechts in beperkte mate risico's. In deze paragraaf worden de belangrijkste risico's beschreven, waarbij is uitgegaan van de situatie vóór het moment van de collectieve overdracht naar Nationale-Nederlanden. Als gevolg van deze collectieve overdracht zijn onderstaande risico's per balansdatum feitelijk niet meer van toepassing voor het fonds.

Solvabiliteitsrisico

Het fonds wordt bij het beheer van de pensioenverplichtingen en de financiering daarvan geconfronteerd met risico's. De belangrijkste doelstelling van het fonds is het nakomen van de pensioentoezeggingen. Voor het realiseren van deze doelstelling wordt gestreefd naar een toereikende solvabiliteit op basis van de marktwaarde van de pensioenverplichtingen. Het solvabiliteitsrisico is het risico dat het fonds niet beschikt over voldoende vermogen ter dekking van de pensioenverplichtingen. Doordat het pensioenfonds de VPV heeft herverzekerd, loopt het pensioenfonds geen solvabiliteitsrisico. Nationale-Nederlanden staat garant voor het kunnen uitkeren van de pensioenen.

Beleid en risicobeheer

Het bestuur beschikt over een aantal beleidsinstrumenten ten behoeve van het beheersen van de risico's. Deze beleidsinstrumenten betreffen:

- het beleggingsbeleid (hiervoor gelden beperkingen binnen het garantiecontract);
- het premiebeleid;
- het herverzekeringsbeleid; en
- het toeslagbeleid.

De keuze en toepassing van beleidsinstrumenten vindt plaats na uitvoerige analyses ten aanzien van te verwachten ontwikkelingen van de verplichtingen en de financiële markten. Bij de uitvoering van het beleggingsbeleid wordt alleen gebruik gemaakt van derivaten voor zover deze bijdragen tot een vermindering van het beleggingsrisico of tot een doeltreffender portefeuillebeheer.

Marktrisico

Marktrisico omvat de mogelijkheden voor winst of verlies en omvat het prijs(koers)risico, het valutarisico en het renterisico:

- prijs(koers)risico is het risico van waardewijzigingen door de ontwikkeling van marktprijzen, die worden veroorzaakt door factoren gerelateerd aan een individuele belegging, de uitgevende instelling of generieke factoren;
- valutarisico bestaat uit het risico dat wordt gelopen door belegging van gelden buiten de euro;
- renterisico is het risico dat de waarde van de portefeuille vastrentende waarden en de pensioenverplichtingen veranderen als gevolg van wijzigingen van de marktrente.

De strategie van het fonds met betrekking tot het beleggingsrisico wordt bepaald door de beleggingsdoelstellingen. Het marktrisico wordt op dagelijkse basis beheerst door NNIP in overeenstemming met de aanwezige beleidskaders en richtlijnen en het beleggingsplan. De overall marktposities worden periodiek gerapporteerd aan het bestuur. Het pensioenfonds loopt binnen de vastrentende portefeuille geen valutarisico. Door volledige matching van de portefeuille vastrentende waarden en de pensioenverplichtingen is het renterisico voor een groot deel afgedekt. Het marktrisico is daarmee grotendeels geëlimineerd.

Kredietrisico

Kredietrisico is het risico van financiële verliezen voor het pensioenfonds als gevolg van faillissement of betalingsonmacht van tegenpartijen waarop het fonds (potentiële) vorderingen heeft. Bij een volledig herverzekerd fonds, zoals Stichting Pensioenfonds TBI (in liquidatie), wordt het kredietrisico bepaald door de kredietwaardigheid van de verzekeraar Nationale-Nederlanden. De creditrating van de verzekeraar is hierbij maatgevend. Om het kredietrisico op te kunnen vangen, dient een eigen vermogen aangehouden te worden.

Een volledig herverzekerd pensioenfonds mag het kredietrisico op de herverzekeraar buiten beschouwing laten bij de berekening van het vereist eigen vermogen en bij de waardering op marktwaarde van de vordering op de herverzekeraar. Het bestuur is zich bewust van het kredietrisico, maar is van mening dat dit niet te kwantificeren is. Het bestuur heeft besloten het kredietrisico op nihil te waarderen. Het bestuur is van mening dat op deze wijze een zo transparant en realistisch mogelijk beeld van de financiële positie wordt geschetst.

Verzekeringstechnische risico's

De belangrijkste verzekeringstechnische risico's zijn de risico's van langlevens, overlijden en arbeidsongeschiktheid:

- het langlevensrisico is het risico dat deelnemers langer blijven leven dan gemiddeld verondersteld wordt bij de bepaling van de VPV. Als gevolg hiervan is de opbouw van het pensioenvermogen niet voldoende voor de uitkering van de pensioenverplichting;
- het overlijdensrisico houdt in dat het fonds in geval van overlijden mogelijk een nabestaandenpensioen moet toekennen waarvoor door het fonds geen voorzieningen zijn getroffen;
- het arbeidsongeschiktheidsrisico betreft het risico dat het fonds voorzieningen moet treffen voor premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid. Voor dit risico wordt jaarlijks een risicopremie in rekening gebracht door Nationale-Nederlanden. Het verschil tussen de risicopremie en de werkelijke kosten wordt verwerkt via het technische resultaat.

De verzekeringstechnische risico's zijn door het fonds herverzekerd bij Nationale-Nederlanden door middel van een garantiecontract. Hierin is resultatendeling overeengekomen.

Toeslagrisico

Het bestuur van het fonds heeft de ambitie om de pensioenen te verhogen. De mate waarin dit kan worden gerealiseerd, is afhankelijk van de ontwikkelingen in rente, rendement, looninflatie, prijsinflatie en demografie. Uitdrukkelijk wordt opgemerkt dat de toeslagverlening een voorwaardelijk karakter heeft.

Overige niet-financiële risico's

Operationeel risico

Het operationeel risico is het risico als gevolg van onjuiste afwikkeling van transacties, fouten in de verwerking van gegevens, het verloren gaan van informatie, fraude en dergelijke. Dergelijke risico's worden door het fonds beheerst door het stellen van hoge kwaliteitseisen aan de organisaties die bij de uitvoering betrokken zijn op onder meer de gebieden interne organisatie, procedures, processen en controles, kwaliteit en geautomatiseerde systemen. Deze kwaliteitseisen zijn vastgelegd in een Service Level Agreement en worden periodiek getoetst door het bestuur door middel van controlebesprekingen met de administrateur.

Systeemrisico

Het systeemrisico betreft het risico dat het mondiale financiële systeem (de internationale markten) niet langer naar behoren functioneert, waardoor beleggingen van het fonds niet langer verhandelbaar zijn en zelfs, al dan niet tijdelijk, hun waarde kunnen verliezen. Net als voor andere marktpartijen is dit risico voor het fonds niet beheersbaar.

Risico van wet- en regelgeving

De pensioenwet- en regelgeving wijzigt met enige regelmaat. Dit heeft gevolgen voor de inhoud en uitvoering van de pensioenregeling. De toezeggingen die aan deelnemers gedaan zijn worden hierdoor onzeker. Net als voor andere marktpartijen is het wijzigen van wet- en regelgeving voor het fonds niet te voorkomen. De risico's die hierdoor ontstaan beheerst het bestuur voor zover mogelijk door op de hoogte te blijven van en tijdig en helder te communiceren over wijzigingen in wet- en regelgeving.

17 Niet in de balans opgenomen verplichtingen en activa

Met betrekking tot de CDC-regeling geldt dat tussen het pensioenfonds en de werkgever is overeengekomen dat door de werkgever jaarlijks het werkgeversdeel van de collectief beschikbare premie wordt betaald. De collectief beschikbare premie is voor 2015 en 2016 vastgesteld op 36,4 procent van de pensioengrondslagsom. Het werkgeversdeel hiervan is gelijk aan 29 procent van de pensioengrondslagsom. Vanaf 2017 zal een nieuwe regeling van toepassing zijn.

In deze collectief beschikbare premie is een opslag voor toeslagverlening begrepen en een opslag voor alle uitvoeringskosten van de pensioenregeling. Alle uitvoeringskosten komen voor rekening van het pensioenfonds.

Stichting Pensioenfonds TBI (in liquidatie) heeft statutair vastgelegd dat de middelen van het pensioenfonds, die niet worden gebruikt ter voldoening van premies of koopsommen, worden belegd binnen een gesepareerd depot. De vrije reserve van het fonds wordt belegd in een apart beleggingsdepot, dat niet in het kader van het garantiecontract is verpand aan Nationale-Nederlanden.

De ingangsdatum van de pensioenverzekeringsovereenkomst met Nationale-Nederlanden voor de CDC-regeling is 1 januari 2007. Deze overeenkomst is aangegaan voor een duur van vijf jaar en is derhalve op 31 december 2011 geëindigd. Er is een nieuwe pensioenverzekeringsovereenkomst met Nationale-Nederlanden afgesloten. Deze kende eveneens een looptijd van vijf jaar en eindigde derhalve per 31 december 2016. Het fonds heeft het voornemen om per 1 januari 2017 te liquideren. De pensioenverplichtingen zijn per 31 december 2016 overgedragen naar Nationale-Nederlanden. De nieuwe pensioenopbouw vanaf 1 januari 2017 vindt niet meer plaats via het pensioenfonds maar via een rechtstreekse overeenkomst tussen de werkgever en de pensioenuitvoerder.

18 Premiebijdragen (van werkgevers en werknemers)

(x € 1.000)	<u>2016</u>	<u>2015</u>
Premiebijdragen van werkgevers en werknemers	1.552	1.682
Premiebijdragen inzake pensioenregeling voor risico deelnemers	1.007	1.073
	<u>2.559</u>	<u>2.755</u>

De daling van de premiebijdragen van werkgevers en werknemers wordt veroorzaakt door de beëindiging van een aantal regelingen.

De kostendekkende, gedempte en feitelijke te ontvangen premie volgens artikel 128 van de Pensioenwet zijn als volgt:

(x € 1.000)	<u>2016</u>	<u>2015</u>
Kostendekkende premie	2.523	2.361
Feitelijk te ontvangen premie	2.559	2.755
Gedempte premie	n.v.t.	n.v.t.

Het is een herverzekerd pensioenfonds toegestaan om de premie die met de verzekeraar is overeengekomen, te beschouwen als het onderdeel van de kostendekkende premie dat actuarieel nodig is in verband met de aangroei van verplichtingen. Op grond van artikel 128 van de Pensioenwet, en de invulling daarvan in artikel 4 eerste lid Besluit FTK dient de aangroei van de verplichtingen bij het vaststellen van de kostendekkende premie bepaald te worden op basis van de contante waarde van de verwachte in het boekjaar opgebouwde pensioenverplichtingen. Die contante waarde wordt vastgesteld op basis van door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur. Herverzekerde pensioenfonds met een garantiecontract hebben echter de risico's ten aanzien van de aangroei van pensioenverplichtingen aan de verzekeraar overgedragen. De totale kosten die zij daarvoor maken bestaan uit de premie die aan de herverzekeraar moet worden afgedragen. Het is dan ook niet nodig dat deze fondsen een kostendekkende premie hanteren ten aanzien van de aangroei van de verplichtingen die boven of onder het niveau ligt van de premie die aan de verzekeraar wordt afgedragen.

Met ingang van 2015 dient bij de premietoets tevens rekening te worden gehouden met de premie voor risico deelnemers.

De kostendekkende premie bestaat uit de volgende componenten:

(x € 1.000)	<u>kostendekkende premie</u>
Actuarieel benodigd voor nieuwe aanspraken en risicopremies voor garantiecontract	959
Premie voor risico deelnemers	1.007
Kostenopslag	379
Solvabiliteitsopslag	2
Garantiepremie	176
	<u>2.523</u>

De feitelijk te ontvangen premie bevat de door de werkgevers en werknemers afgedragen premies voor de comingservice inkoop 2016. Hiervan maakt de collectief beschikbare premie van 36,4 procent van de pensioengrondslagsom onderdeel uit. Daarnaast bevat de feitelijk te ontvangen premie tevens de afgedragen premies voor de netto prepensioenregeling, de regeling aanvullend netto partner- en wezenpensioen en de beschikbare premiereregeling.

De feitelijk te ontvangen premie ligt hoger dan de (gedempte) kostendekkende premie. Hiermee wordt dus voldaan aan de beleidsregels van DNB.

19 Beleggingsresultaten voor risico pensioenfonds

(x € 1.000)	Directe beleggings- opbrengsten	Indirecte beleggings- opbrengsten	Kosten van vermogens- beheer	Totaal
2016				
Aandelen	216	331	(30)	517
Vastrentende waarden	-	334	(31)	303
Liquide middelen	7	-	-	7
	<u>223</u>	<u>665</u>	<u>(61)</u>	<u>827</u>
2015				
Aandelen	170	315	(24)	461
Vastrentende waarden	-	(75)	(30)	(105)
Liquide middelen	8	-	-	8
	<u>178</u>	<u>240</u>	<u>(54)</u>	<u>364</u>

De kosten van vermogensbeheer kunnen als volgt worden weergegeven:

(x € 1.000)	2016	2015
Beheerkosten - aandelen	(20)	(17)
Beheerkosten - vastrentend	(29)	(26)
Transactiekosten - aandelen	(10)	(7)
Transactiekosten - vastrentend	(2)	(4)
	<u>(61)</u>	<u>(54)</u>

20 Beleggingsresultaten risico deelnemers

(x € 1.000)	Directe beleggings- opbrengsten	Indirecte beleggings- opbrengsten	Kosten van vermogens- beheer	Totaal
2016				
Beleggingen risico deelnemers	-	202	(1)	201
2015				
Beleggingen risico deelnemers	-	300	(1)	299

21 Baten uit herverzekering

<i>(x € 1.000)</i>	2016	2015
Pensioenuitkeringen uit hoofde van herverzekering	8.268	8.551
Uitkering overrente uit gesepareerd beleggingsdepots	7.515	1.724
Beheerkosten gesepareerd beleggingsdepot	(42)	(37)
Aandeel in technisch resultaat boekjaar	32	15
	15.773	10.253

De beheerkosten hebben enkel betrekking op het nieuwe gesepareerde beleggingsdepot (opbouw vanaf 2012). De beheerkosten vanuit het oude beleggingsdepot (opbouw tot 2012) worden, als gevolg van het premievrij maken van het contract, niet langer direct bij het fonds in rekening gebracht, maar verrekend met de in het jaar behaalde overrente. Indien de overrente toereikend is om deze kosten te financieren, zal het restant (conform de bepalingen in de overeenkomst) ten gunste van het fonds worden geboekt. Indien de overrente niet toereikend is om deze kosten te dekken, dan worden deze niet bij het fonds in rekening gebracht, maar verwerkt als negatieve overrente (welke wordt verrekend met eventuele toekomstige positieve overrente).

De pensioenuitkeringen uit hoofde van herverzekering kunnen als volgt worden weergegeven:

<i>(x € 1.000)</i>	2016	2015
Ouderdomspensioen	7.292	7.528
Partnerpensioen	963	1.008
Wezenpensioen	8	8
Afkopen aan deelnemers	5	7
	8.268	8.551

22 Overige baten

<i>(x € 1.000)</i>	2016	2015
Overboeking saldi inactieve rekeningen-courant Bijwagens	-	13

23 Pensioenopbouw

Onder pensioenopbouw is opgenomen de actuariel berekende waarde van de diensttijdopbouw.

Dit is het effect op de VPV van de in het verslagjaar opgebouwde nominale rechten ouderdomspensioen en nabestaandenpensioen. Verder is hierin begrepen het effect van de individuele salarisontwikkeling.

24 Toeslagverlening

Het pensioenfonds streeft ernaar de opgebouwde pensioenaanspraken van de actieve deelnemers jaarlijks aan te passen aan de loonindex van TBI Holdings B.V. De toeslagverlening heeft een voorwaardelijk karakter. Dit betekent dat geen recht op toeslagverlening bestaat en dat het niet zeker is of en in hoeverre in de toekomst toeslagen kunnen plaatsvinden.

Het pensioenfonds streeft er tevens naar de ingegane pensioenen en de premievrije pensioenaanspraken (gewezen deelnemers) jaarlijks aan te passen aan de ontwikkeling van de prijsindex. Ook deze toeslag heeft een voorwaardelijk karakter.

25 Rentetoevoeging

De pensioenverplichtingen zijn opgerent met -0,06 procent (2015: 0,181 procent), zijnde de éénjaarsrente uit de rentetermijnstructuur ultimo 2015.

26 Onttrekking pensioenuitkeringen

Verwachte toekomstige pensioenuitkeringen worden vooraf actuariael berekend en opgenomen in de VPV. De hieronder opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de pensioenuitkeringen in de verslagperiode.

27 Onttrekking pensioenuitvoeringskosten

Toekomstige pensioenuitvoeringskosten (in het bijzonder excassokosten) worden vooraf actuariael berekend en opgenomen in de VPV. De hieronder opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de kosten van de verslagperiode.

28 Wijziging marktrente

Jaarlijks wordt per 31 december de marktwaarde van de technische voorzieningen herrekend door toepassing van de actuele rentetermijnstructuur. Het effect van de verandering van de rentetermijnstructuur wordt verantwoord onder wijziging marktrente.

De samenstelling van deze post kan als volgt worden weergegeven

(x € 1.000)	2016	2015
Vervallen driemaandmiddeling rentetermijnstructuur	-	7.244
Aanpassing UFR	-	1.843
Wijziging marktrente	13.689	(2.365)
	13.689	6.722

Ultimo boekjaar is de gemiddeld gewogen discontovoet 1,14 procent bij een duration van 13,6 (2015: rentetermijnstructuur 1,49 procent bij een duration van 13,4).

29 Wijziging actuariële grondslagen

Jaarlijks worden de actuariële grondslagen en/of methoden beoordeeld en mogelijk herzien ten behoeve van de berekening van de actuele waarde van de pensioenverplichting. Hierbij wordt gebruikgemaakt van interne en externe actuariële deskundigheid. Dit betreft onder meer de vergelijking van de veronderstellingen ten aanzien van sterfte, langlevens, arbeidsongeschiktheid met werkelijke waarnemingen voor de gehele bevolking als ook voor de populatie van het fonds.

De veronderstellingen van de toereikendheid van de VPV is een inherent onzeker proces, waarbij gebruik wordt gemaakt van schattingen en oordelen door het bestuur van het fonds. Het effect van deze wijzigingen wordt verantwoord in het resultaat op het moment dat de actuariële grondslagen worden herzien.

Zowel mannen als vrouwen leven steeds langer. Het AG heeft in 2016 een nieuwe prognosetafel AG2016 uitgebracht. Het pensioenfonds heeft besloten met ingang van boekjaar 2016 deze tafel te gebruiken voor de berekening van de VPV. Het effect hiervan (ten opzichte van de tot en met 2015 gehanteerde prognosetafel AG2014) is in de jaarcijfers 2016 verwerkt als onderdeel van Wijziging actuariële grondslagen en/of methoden.

30 Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten

Wijzigingen uit hoofde van overdracht van rechten betreffen de toevoegingen en onttrekkingen aan de VPV als gevolg van de inkomende en uitgaande waardeoverdrachten.

<i>(x € 1.000)</i>	2016	2015
	<u> </u>	<u> </u>
Inkomende waardeoverdrachten - individueel	95	-
Uitgaande waardeoverdrachten - individueel	(1)	-
Uitgaande waardeoverdrachten - collectief	(201.260)	-
	<u>(201.166)</u>	<u>-</u>

31 Overige mutaties

<i>(x € 1.000)</i>	2016	2015
	<u> </u>	<u> </u>
Technisch resultaat	<u>(2.814)</u>	<u>597</u>

32 Mutatie herverzekeringsdeel technische voorzieningen

<i>(x € 1.000)</i>	2016	2015
Pensioenopbouw	(1.171)	(1.176)
Toeslageverlening	(406)	(1.664)
Rentetoevoeging	117	(348)
Onttrekking pensioenuitkeringen	8.269	8.551
Onttrekking pensioenuitvoeringskosten	166	171
Wijziging marktrente	(13.689)	(6.722)
Wijziging actuariële grondslagen	(281)	-
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	(94)	-
Technisch resultaat	2.814	(597)
	<u>(4.275)</u>	<u>(597)</u>
Overdracht naar Nationale-Nederlanden	201.260	-
	<u>196.985</u>	<u>(1.785)</u>

33 Mutatie VPV voor risico deelnemers

<i>(x € 1.000)</i>	2016	2015
Benodigd voor opbouw	1.007	1.073
Uitkeringen (i.v.m. overlijden, expiratie of uitgaande waardeoverdracht)	(956)	(821)
Behaald beleggingsrendement	201	299
	<u>252</u>	<u>551</u>
Overdracht naar Nationale-Nederlanden	(14.238)	-
	<u>(13.986)</u>	<u>551</u>

34 Kosten pensioenopbouw

<i>(x € 1.000)</i>	2016	2015
Bruto premies en stortingskoopsommen	959	897
Toeslagenkoopsom actieve deelnemers	263	249
Toeslagenkoopsom gewezen en gepensioneerde deelnemers	9	1.064
Administratiekosten en garantievergoedingen	176	161
	<u>1.407</u>	<u>2.371</u>

De toeslagenkoopsom voor gewezen en gepensioneerde deelnemers in 2015 heeft betrekking op de verhoging van rechten per 1 januari 2016 (met 0,7 procent), alsmede het verschil tussen de in 2014 opgenomen schatting en de werkelijk in 2015 in rekening gebrachte koopsom inzake de verhoging per 1 januari 2015.

De toeslagenkoopsom voor gewezen en gepensioneerde deelnemers in 2016 heeft betrekking op het verschil tussen de in 2015 opgenomen schatting en de werkelijk in 2016 in rekening gebrachte koopsom inzake de verhoging per 1 januari 2015. De verhoging per 1 januari 2017 van de rechten van gewezen en gepensioneerde deelnemers vormt geen onderdeel meer van het toeslagbeleid van het fonds.

35 Pensioenuitkeringen

<i>(x € 1.000)</i>	2016	2015
Ouderdomspensioen	7.292	7.528
Partnerpensioen	963	1.008
Wezenpensioen	8	8
Afkopen aan deelnemers	5	7
	<u>8.268</u>	<u>8.551</u>
Uitkeringen inzake pensioenregeling voor risico deelnemers	956	821
	<u>9.224</u>	<u>9.372</u>

36 Pensioenuitvoeringskosten

<i>(x € 1.000)</i>	2016	2015
Bestuurskosten	6	2
Administratiekostenvergoeding	49	40
Accountantskosten – controle jaarverslag/verslagstaten	22	22
Accountantskosten – controle depotverslagen/basisgegevens	48	48
Controle- en advieskosten	233	85
Contributies en bijdragen	21	19
Overige kosten	-	12
	<u>379</u>	<u>228</u>

De accountantskosten met betrekking tot de controle van het jaarverslag en de verslagstaten hebben betrekking op de door KPMG Accountants N.V. uitgevoerde wettelijke controle 2016 respectievelijk 2015. De accountantskosten inzake de controle depotverslagen en basisgegevens over boekjaar 2016 respectievelijk 2015 betreffen de door KPMG Accountants N.V. respectievelijk EY Accountants LLP gemaakte kosten.

De stijging van de advieskosten wordt veroorzaakt door aanvullende advieswerkzaamheden in verband met het genomen liquidatiebesluit en de collectieve overdracht van de pensioenverplichtingen.

37 Saldo overdracht van rechten

(x € 1.000)

	2016	2015
Overgenomen pensioenverplichtingen - individueel	(64)	-
Kosten inkoop pensioenverplichtingen - individueel	64	-
Overgedragen pensioenverplichtingen - individueel	1	-
Baten vrijval pensioenverplichtingen - individueel	(1)	-
Overgedragen pensioenverplichtingen - collectief	30.937	-
	30.937	-

Een overgenomen pensioenverplichting betreft de ontvangst van het pensioenfonds of de pensioenverzekeraar van de vorige werkgever van de contante waarde van premievrije pensioenaanspraken van deelnemers, die tot de ontslagdatum zijn opgebouwd. Een overgedragen pensioenverplichting betreft de overdracht aan het pensioenfonds of de pensioenverzekeraar van de nieuwe werkgever van de contante waarde van premievrije pensioenaanspraken van deelnemers, die tot de ontslagdatum zijn opgebouwd.

De kosten inkoop en baten vrijval hebben betrekking op de aan de herverzekeraar verschuldigde koopsom respectievelijk op de vrijval van de voorziening pensioenverplichtingen als gevolg van de afkoop van de betreffende premievrije waarde.

De post 'overgedragen pensioenverplichtingen - collectief' heeft betrekking op de overdracht naar Nationale-Nederlanden van de beleggingen voor risico fonds (ad € 16.699) en de beleggingen voor risico deelnemers (ad € 14.238).

38 Overige lasten

(x € 1.000)

	2016	2015
Mutatie garantiereserve	16	93
Overboeking saldi inactieve rekeningen-courant Bijwagens	89	40
	105	133

In verband met de verlaging van de garantiereserve als gevolg van het premievrij maken van het contract met Nationale-Nederlanden (met betrekking tot de opbouw tot 2012) wordt de garantiereserve gedurende de nieuwe contractperiode geleidelijk afgeboekt ten gunste van de herverzekeraar.

39 Aantal personeelsleden

Bij het pensioenfonds zijn geen werknemers in dienst. De werkzaamheden worden verricht door werknemers die in dienst zijn van de werkgever. De hieraan verbonden kosten zijn voor rekening van de werkgever.

40 Belastingen

De activiteiten van het pensioenfonds zijn vrijgesteld van belastingheffing in het kader van de vennootschapsbelasting.

41 Verbonden partijen

Identiteit van verbonden partijen

Er is sprake van een relatie tussen de verbonden partijen, te weten: tussen het fonds en de sponsor, de aangesloten ondernemingen en hun bestuurders.

Transacties met bestuurders

De bestuursleden ontvangen geen vacatiegeld voor het deelnemen aan bestuursvergaderingen en aan andere bijeenkomsten waar hun aanwezigheid gewenst is. Reis- en verblijfskosten door de bestuursleden in de uitoefening van hun functie gemaakt, worden niet vergoed.

Er zijn geen leningen verstrekt aan, noch is sprake van vorderingen op (voormalig) bestuurders.

Overige transacties met verbonden partijen

Inzake de overeenkomst tussen fonds en werkgever met betrekking tot de financiering van de aanspraken en de uitvoering van de regeling wordt verwezen naar de overige gegevens.

Gebeurtenissen na balansdatum

Er hebben zich geen gebeurtenissen na balansdatum voorgedaan die een effect op de jaarcijfers 2016 hebben.

Rotterdam, 20 juni 2017

Het college van vereffenaars van Stichting Pensioenfonds TBI (in liquidatie)

W. Poldervaart MIM (voorzitter)

drs. E.H.P.W. van der Kellen-Laeven AAG (secretaris)

R. van Breemen

A. de Hoog (plv. voorzitter)

R. Lems

ing. F.W. van Meerkerk

Overige gegevens

Diversen

Statutaire regeling omtrent de bestemming van het resultaat

Ten aanzien van de bestemming van het saldo van baten en lasten is geen specifieke bepaling opgenomen in de statuten van het fonds. In zijn algemeenheid geldt dat het fonds de beschikbare middelen, voor zover deze niet gebruikt worden ter voldoening van de premies of koopsommen, zal beleggen. De belegging geschiedt op solide, prudente wijze in het belang van de aanspraak- en pensioengerechtigden.

Actuariële verklaring

Opdracht

Door Stichting Pensioenfonds TBI i.l. te Rotterdam is aan Actuva BV de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2016.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds.

Voor de toetsing van de fondsmiddelen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeel van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. De door het pensioenfonds verstrekte administratieve basisgegevens en de bevindingen van de accountant ten aanzien hiervan zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt voor mijn beoordelingswerkzaamheden heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht:

- heb ik onder meer onderzocht of de technische voorzieningen, het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen toereikend zijn vastgesteld, en
- heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten. Ik heb mij een oordeel gevormd over de waarschijnlijkheid waarmee het pensioenfonds de tot balansdatum aangegeven verplichtingen kan nakomen, mede in aanmerking nemend het financieel beleid van het pensioenfonds. Mijn oordeel is gebaseerd op het Financieel Toetsingskader zoals dat op balansdatum van toepassing was.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken, en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

Ik heb geconstateerd dat het pensioenfonds alle verplichtingen heeft overdragen aan een verzekeraar. Het pensioenfonds heeft derhalve per 31 december 2016 geen pensioenverplichtingen meer op haar balans.

Aangezien het pensioenfonds per 31 december 2016 geen pensioenverplichtingen meer heeft zijn de technische voorzieningen, het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen per 31 december 2016 nihil.

Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum ten minste gelijk aan het wettelijk vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet indien en voor zover van toepassing.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting Pensioenfonds TBI i.l. is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie van Stichting Pensioenfonds TBI i.l. is naar mijn mening voldoende.

Daarbij is in aanmerking genomen dat de mogelijkheden tot het realiseren van de beoogde toeslagen beperkt zijn.

Volendam, 20 juni 2017

drs. J.H.H. Tuijp, AAG
verbonden aan Actuva BV

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het bestuur van Stichting Pensioenfonds TBI

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2016

Ons oordeel

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van het vermogen van Stichting Pensioenfonds TBI per 31 december 2016 en van het resultaat over 2016, in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW).

Wat we gecontroleerd hebben

Wij hebben de jaarrekening 2016 van Stichting Pensioenfonds TBI (de Stichting) te Rotterdam gecontroleerd.

De jaarrekening bestaat uit:

- 1 de balans per 31 december 2016;
- 2 de staat van baten en lasten over 2016; en
- 3 de toelichting met een overzicht van de grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

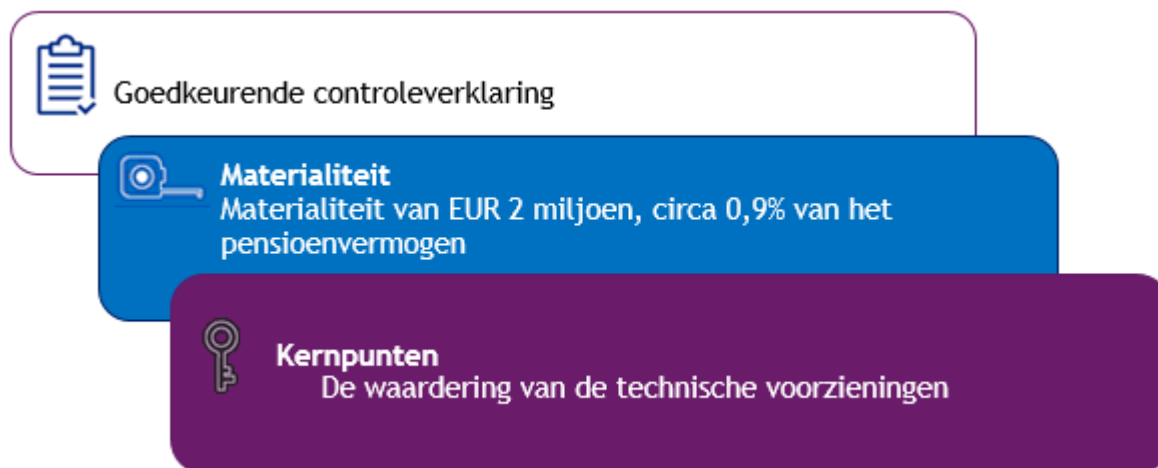
Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van de Stichting zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Controleaanpak

Samenvatting

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op EUR 2 miljoen (2015: EUR 2 miljoen). Voor de bepaling van de materialiteit wordt uitgegaan van het pensioenvermogen per 31 december 2016 vlak voor waardeoverdracht (circa 0,9%). Wij beschouwen het pensioenvermogen als de meest geschikte benchmark, omdat het pensioenvermogen een bepalende factor is in de berekening van de beleidsdekkingsgraad die de financiële positie van de Stichting weergeeft. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Wij hebben met het bestuur afgesproken dat wij tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de EUR 100.000 aan het bestuur rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

Reikwijdte van de controle

Uitbesteding van bedrijfsprocessen aan dienstverleners

De Stichting heeft het beheer van de beleggingen uitbesteed aan de externe dienstverleners zoals toegelicht in de paragraaf "Organisatie" van het jaarverslag. Bij het opstellen van de jaarrekening wordt mede gebruik gemaakt van informatie over de beleggingen en beleggingsopbrengsten die worden verstrekt door de dienstverleners.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor het verwerven van inzicht in de aard en de significantie van de door de dienstverleners verleende diensten en in het effect ervan op de voor de controle relevante interne beheersing van de Stichting. Op basis hiervan identificeren wij de risico's op een afwijking van materieel belang en zetten wij controlewerkzaamheden op en voeren wij deze uit om op deze risico's in te spelen.

Bij de uitvoering van onze controle maken wij gebruik van de werkzaamheden en bevindingen van andere onafhankelijke accountants inzake de voor de Stichting relevante interne beheersingsmaatregelen van de externe dienstverleners, zoals weergegeven in de specifiek daarvoor opgestelde (ISAE 3402 type II-)rapportages.

Onze controlewerkzaamheden bestaan uit het bepalen van de minimaal verwachte interne beheersingsmaatregelen en het bespreken van de beheersomgeving bij de dienstverlener met vertegenwoordigers van de dienstverlener. Op basis daarvan evalueren wij de in de ISAE 3402-rapportage beschreven interne beheersingsmaatregelen, de verrichte werkzaamheden ter toetsing van de effectieve werking gedurende 2016 en de uitkomsten daarvan. Ook beoordelen wij de evaluatie door het bestuur van de kwaliteit van de externe dienstverleners.

Door bovengenoemde werkzaamheden op de uitbestede bedrijfsprocessen en aanvullende eigen werkzaamheden hebben wij voldoende en geschikte controle-informatie met betrekking tot de beleggingen, beleggingsstromen en -opbrengsten, (mutaties in) deelnemergevens en aanspraken die resulteren in (wijzigingen in) de technische voorzieningen, premiebijdragen en uitkeringen verkregen.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het meest belangrijk waren tijdens onze controle van de jaarrekening. De kernpunten van onze controle hebben wij met het bestuur gecommuniceerd, maar vormen geen volledige weergave van alles wat is besproken.

Wij hebben onze controlewerkzaamheden met betrekking tot deze kernpunten bepaald in het kader van de jaarrekeningcontrole als geheel. Onze bevindingen ten aanzien van de individuele kernpunten moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen over deze kernpunten.

De waardering van de technische voorzieningen

Omschrijving

De technische voorzieningen vormen (tot vlak voor het moment van de collectieve waarde-overdracht) een significante post op de balans van de Stichting en worden gewaardeerd op actuele waarde (marktwaarde). De waardering van de technische voorzieningen komt tot stand door middel van een berekening waarin aanspraakgegevens van deelnemers met behulp van belangrijke schattingen over levensverwachtingen, kostenniveaus en arbeidsongeschiktheid worden vertaald naar verwachte toekomstige kasstromen (uitkeringen). De kasstromen worden contant gemaakt tegen de marktrente (rentetermijnstructuur zoals gepubliceerd door De Nederlandsche Bank).

Het maken van de schattingen vergt een hoge mate van oordeelsvorming van het bestuur, waarbij gebruik wordt gemaakt van actuariële modellen en het bestuur zich laat adviseren door actuariel deskundigen. Gezien de complexiteit en de invloed hiervan op de hoogte van de technische voorzieningen, het saldo van baten en lasten, het eigen vermogen en de beleidsdekkingsgraad, vormden de waardering van de technische voorzieningen en de collectieve waarde-overdracht een kernpunt in onze controle.

Het bestuur heeft in de toelichting van de jaarrekening de waarderingsgrondslagen en veronderstellingen voor de technische voorzieningen opgenomen alsmede de collectieve waarde-overdracht.

Het evalueren van de waarderingsgrondslagen en het vaststellen van de juistheid en toereikendheid van de toelichtingen vormden onderdeel van onze werkzaamheden.

Onze aanpak

Bij onze controle maken wij gebruik van de werkzaamheden van de certificerende actuaris die door de Stichting is aangesteld. Wij hebben bij aanvang van de controle en bij afronding ervan afstemming gehad met de certificerende actuaris over de te volgen aanpak, de aandachtspunten en de uitkomsten.

Wij hebben de door het bestuur gehanteerde schattingsmethoden en veronderstellingen geëvalueerd. Hierbij hebben wij de consistentie, prudentie en actualiteit van de schattingsmethode en veronderstellingen betrokken. Wij hebben de onderbouwing van de veronderstellingen door het bestuur geëvalueerd aan de hand van een toetsing van de historische betrouwbaarheid daarvan en algemeen geactualiseerde uitgangspunten zoals overlevingskansen. De gehanteerde schattingsmethoden en veronderstellingen hebben wij besproken met de certificerende actuaris. Wij hebben de actuariële verklaring zoals opgenomen in de overige gegevens en de werkzaamheden [in het dossier] van de certificerende actuaris geëvalueerd.

Onze werkzaamheden omvatten verder het evalueren van de uitkomst van de actuariële analyse van het resultaat in relatie tot eerder gemaakte schattingen en kasstroomprojecties. Wij hebben de collectieve waarde-overdracht afgestemd met interne opstellingen en onderliggende contracten tussen partijen.

De waardering van de technische voorzieningen

Onze observatie

Wij vinden de waardering van de technische voorzieningen tot vlak voor het moment van de collectieve waarde-overdracht evenwichtig bepaald en de toelichting (inclusief die inzake de collectieve waarde-overdracht) toereikend.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- de kerncijfers;
- het bestuursverslag;
- de samenvatting van het verslag van de visitatiecommissie;
- verslag van het verantwoordingsorgaan; en
- de overige gegevens

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur en voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de Stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de Stichting te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de Stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate - maar geen absolute mate - van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Voor een nadere beschrijving van onze verantwoordelijkheid ten aanzien van een controle van de jaarrekening verwijzen wij naar de website van de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA).

https://www.nba.nl/Documents/Tools%20Vaktechniek/Standaardpassages/Standaardpassage_nieuwe_controletekst_niet_oob_variant_%20Nederlands.docx

Utrecht, 20 juni 2017

KPMG Accountants N.V.

A.J.H. Reijns RA

Bijlagen

Overzicht verzekerden

	Deel- nemers	Gewezen deel- nemers	Ouder- doms- pensioen	Partner pensioen	Wezen- pensioen	Totaal gepensio- neerden
Aantallen primo 2016	429	271	409	93	4	506
Bij wegens:						
Collectieve waardeoverdracht	-	-	-	-	-	-
Anders	78	20	23	6	2	31
	507	291	432	99	6	537
Af wegens:						
Collectieve waardeoverdracht	466	269	423	95	3	521
Anders	41	22	9	4	3	16
	507	291	432	99	6	537
Aantallen ultimo 2016	-	-	-	-	-	-

Demografie

Leeftijd	Deelnemers	Gewezen deelnemers	Gepensio- neerden
< 20	0	0	3
20-25	1	0	0
25-30	15	3	0
30-35	11	1	0
35-40	47	4	0
40-45	90	5	0
45-50	87	31	1
50-55	86	69	2
55-60	71	79	4
60-65	52	75	23
65-70	6	2	146
70-75	0	0	160
75-80	0	0	103
80-85	0	0	40
85-90	0	0	27
90-95	0	0	10
> 95	0	0	2
Totaal	466	269	521

De toelichting op de demografische samenstelling van de deelnemers heeft betrekking op het moment vóór collectieve waardeoverdracht.

Overzicht aangesloten ondernemingen per 1 januari 2016

Attema B.V.
Aannemingsbedrijf Nico de Bont B.V.
Croon Elektrotechniek B.V.
Eekels Technology B.V.
J.P. van Eesteren B.V.
ERA Contour B.V.
Groothuis Wonen B.V.
Hazenberg Bouw B.V.
Hevo B.V.
Koopmans Bouwgroep B.V.
Korteweg Bouw B.V.
MDB B.V.
Mobilis B.V.
Synchron B.V.
TBI Bouw B.V.
Voorbij Prefab B.V.
Voorbij Betonsystemen B.V.
Voorbij Funderingstechniek B.V.
Ingenieursbureau Wolter & Dros B.V.
WTH Vloerverwarming B.V.